

EITEM AR YR AGENDA: 10

PANEL GWEITHREDOL AWDURDOD TÂN AC ACHUB GOGLEDD CYMRU

19eg Gorffennaf 2010

ADRODDIAD MONITRO I FWRDD YR IAITH GYMRAEG

Adroddiad gan Colin Hanks, Prif Swyddog Tân Cynorthwyol

Diben yr Adroddiad

- 1 Ceisio cymeradwyaeth i Adroddiad Monitro Cynllun Iaith Gymraeg Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru 2009-10 cyn ei gyflwyno'n ffurfiol i Fwrdd yr Iaith Gymraeg.

Cefndir

- 2 Bob blwyddyn, mae gofyn i Wasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru lunio adroddiad manwl ynghylch ei Gynllun Iaith Gymraeg i Fwrdd yr Iaith Gymraeg. Mae'n nodi'r cynnydd a wnaed o ran cwrdd â'r targedau sydd yng Nghynllun Iaith y Gwasanaeth 2006-2009, sy'n ddiweddar wedi ei ddiwygio ar gyfer 2010-13.

Gwybodaeth

- 3 Y llynedd, fe gymeradwywyd Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru gan Fwrdd yr Iaith Gymraeg am gyflwyno adroddiad cynhwysfawr oedd yn dangos cynnydd o ran gweithrediad y Cynllun Iaith yn ystod 2008-09.
- 4 Mae'r adroddiad eto eleni'n amlinellu'r gwaith a wnaed yn ystod y flwyddyn ariannol ddiwethaf i sicrhau ein bod yn darparu gwasanaethau dwyieithog i bobl Gogledd Cymru.
- 5 Mae'r cyfnod rhwng 2009-10 wedi bod yn hynod lwyddiannus. Cafodd ein Cynllun Iaith Gymraeg ei diwygio ar gyfer 2010-13. Mae'n cynnwys amodau newydd o Ionawr 2010 ymlaen sef y dylai

holl aelodau newydd o staff a'r rhai sy'n ceisio dyrchafiad ddysgu Cymraeg hyd at lefel 2 gyda'n rhaglen ddysgu CD. Yn ychwanegol ac am y tro cyntaf, cafodd pwysigrwydd hyrwyddo'r Gymraeg yn y gweithle yn ogystal â chynnig gwasanaeth dwyieithog i'r cyhoedd ei chrybwyll yn y Cynllun.

- 6 Fel rhan o'r Cynllun Iaith Gymraeg y mae pob aelod o staff wedi derbyn Hyfforddiant Ymwybyddiaeth Iaith Cymraeg er mwyn amlygu ein hymrwymiad i ddwyieithrwydd.
- 7 Mae'r Adroddiad Monitro hefyd yn amlygu ein bod wedi bod yn llwyddiannus gyda'n cais am gymhorthdal gan Fwrdd yr Iaith Gymraeg er mwyn hyrwyddo'r Gymraeg i'r gweithlu. Roedd y prosiect yma yn cynnwys sefydlu Hyrwyddwyr Iaith Gymraeg yn ein hardal a hyrwyddo cyfarfodydd dwyieithog yn fewnol. Bydd y gwaith yma yn parhau yn ystod 2010/11 a'r gobaith yw datblygu'r prosiect yma i fod yn brosiect hir dymor.

Argymhelliad

- 8 Bod yr Aelodau yn:
 - (i) nodi'r cynnydd a wnaed mewn perthynas â'r Cynllun Iaith; a
 - (ii) chymeradwyo Adroddiad Monitro 2009 -10 cyn ei gyflwyno'n ffurfiol i Fwrdd yr Iaith Gymraeg.

**Adroddiad Monitro
Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru
i Fwrdd yr Iaith
am y cyfnod rhwng
1af Ebrill 2009 – 1af Ebrill 2010**

Cynnwys

Tudalen

1. Cyflwyniad	3
2. Rheolaeth a Gweinyddiaeth y Cynllun	7
3. Cydymffurfio â Chynllun yr Iaith Gymraeg	9
4. Dangosyddion Perfformiad y Gwasanaeth yn ymwneud â'r iaith Gymraeg	14

Atodiad 1 – Cynllun yr Iaith Gymraeg Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru 2010-13

Atodiad 2 – polisiau SAPPO

Atodiad 3 – Datganiadau i'r Wasg

Atodiad 4 – Dangosyddion Perfformiad newydd yn ymwneud â'r iaith Gymraeg

Atodiad 5 – Adroddiad diweddu prosiect ar hyrwyddo'r Gymraeg yn y Gweithle

1. Cyflwyniad

Derbyniodd Gynllun Iaith Gymraeg Diwygiedig 2010-13 Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru gymeradwyaeth Bwrdd yr Iaith Gymraeg dan Adran 16 o Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 ar 21ain Ionawr 2010 (Atodiad 1).

Dyma'n trydydd Cynllun Iaith Gymraeg, sy'n adeiladu ar y ddau gynllun blaenorol a gyhoeddwyd ym 1999 ac yn 2006.

Mae'r adroddiad monitro blynyddol yma yn cwmpasu'r cyfnod 1af Ebrill 2009 hyd at 1af Ebrill 2010.

Mae wedi bod yn gyfnod buddiol i Wasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru parthed yr Iaith Gymraeg ac yn ystod y cyfnod yma bu cryn gynnydd a datblygiad. Rydym wedi cwrdd â cherrig milltir arwyddocaol yn ein hymgeision i adfywio a bywiogi ein gweithgareddau ac mae proffil yr iaith Gymraeg yn y Gwasanaeth wedi cynyddu'n sylweddol.

Dyma amlinelliad o'r gweithgareddau yn ystod cyfnod yr adroddiad:

- Cafodd polisi'r Gwasanaeth a oedd yn ymwneud â'r iaith Gymraeg ei diwygio i adlewyrchu'r Cynllun Iaith Gymraeg diwygiedig ar gyfer 2010-13, ynghyd â'r polisi yn ymwneud â'r Strategaeth Sgiliau Ieithyddol. Anfonwyd y rhain at y Grŵp Gweithredol er mwyn eu cymeradwyo gyda'r bwriad o'u dosbarthu i'r holl aelodau staff cyn gynted â phosib (Gweler Atodiad 2).
- Mae mewnwyd ddwyieithog y gwasanaeth Tân ac Achub a lanswyd yn Ebrill 2008 nawr yn declyn cyfathrebu a ddefnyddir gan yr holl staff ac y mae'n parhau i gael ei ddatblygu, mae'n darparu delwedd ddwyieithog yn fewnol yn ogystal â chynnig dewis iaith i'r staff. Mae'r adran ar adnoddau iaith Gymraeg wedi eu helaethu a'u gwella ac y maent nawr yn adnoddau gwybodaeth gwerthfawr.
- Fe benderfynodd y Gwasanaeth ehangu'r wobr ar gyfer ymrwymiad i'r iaith Gymraeg a gyflwynwyd y llynedd i ddwy wobr yn 2009 – un am 'Cyfraniad i'r Iaith Gymraeg' a'r llall i 'Ddysgwyr y Flwyddyn'. Cyflwynwyd y gwobrau hyn yn yr Eisteddfod Genedlaethol yn y Bala ym mis Awst 2009. Mae'r ddwy wobr yn deillio o'r penderfyniad y llynedd i gydnabod aelodau o staff sydd wedi gwneud cyfraniad gwerthfawr i'r iaith Gymraeg. Gofynnwyd i aelodau o staff enwebu unigolion y credant eu bod yn haeddu'r gwobrau a dewiswyd yr enillwyr gan y Gweithgor Iaith. Derbyniodd y ddau enillydd dlws fel gwerthfawrogiad yn ogystal â thocyn teulu i'r Eisteddfod a thaleb i fynd allan am ginio (manylion yn Atodiad 3).

- Ym mis Mawrth, penderfynwyd y byddai un o'r gwobrau blynyddol yma yn rhan o Seremoni Flynyddol Gwobrwyo'r Gymuned y Gwasanaeth ac yn 2010 cyflwynwyd y wobr 'Cyfraniad Pwysig i'r Iaith Gymraeg' i aelod o staff a enwebwyd gan ei gyfoedion a'i ddethol o'r rhestr fer gan y Prif Swyddogion.

Yn 2010 fe gyflwynir y wobr 'Dysgwr y Flwyddyn' yn yr Eisteddfod Genedlaethol ym mis Awst.

- Ym mis Mehefin 2009, derbyniodd 5 aelod o staff Hyfforddiant Cyfryngau drwy gyfrwng y Gymraeg. Dyma'r eildro i hyfforddiant o'r fath gael ei ddarparu drwy gyfrwng y Gymraeg yn dilyn cyflwyniad llwyddiannus y llynedd, a bu'r sesiwn undydd yn paratoi aelodau o staff ar gyfer cymryd rhan mewn cyfweiliadau ar y teledu neu radio drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Ym Medi 2008 fe gyflwynodd Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru raglen sgiliau cwrteisi ieithyddol CD Lefel 1 a 2 (tebyg i'r rhai a ddefnyddir gan Heddlu Gogledd Cymru ar y cyd gyda Choleg Llysfasi) ac yn ystod 2009-10 mae'r rhaglen hwn yn parhau i gael ei hyrwyddo ymysg y staff. Ym mis Ionawr 2010, fe ehangwyd y polisi fel rhan o'r Cynllun Iaith Gymraeg a golyga hyn ei bod nawr yn orfodol i bob aelod newydd o staff neu unrhyw un sydd yn ceisio dyrchafiad gwblhau lefel 2 yn y rhaglen ddysgu cryno ddisg. Mae staff presennol yn cael eu hannog i wella eu sgiliau drwy gwblhau'r rhaglen hwn.
- Dosbarthwyd mwy o gryno ddisgiau fel y gellir parhau â'r rhaglen yma yn y dyfodol.
- Rhwng Ebrill a Gorffennaf derbyniodd aelodau o staff Adolygiad o Ddatblygiad Personol gan eu rheolwyr, ac mae gan y broses yma bellach gwestiwn yn gofyn am sgiliau iaith Gymraeg y staff. Dyma ffordd effeithiol o gofnodi data a chadw llygaid ar ddatblygiad y staff yn ogystal â chanfod pan fydd gofyn am hyfforddiant angenrheidiol. Mabwysiadwyd hyn y llynedd, ond mae'r wybodaeth nawr yn cael ei chofnodi a'i chasglu fel mater o arfer yn rheolaidd.
- Mae'r holl ddata yn ymwneud â Sgiliau Iaith Gymraeg a dysg yn cael ei gasglu a'i gofnodi gan fas data newydd yr adran AD, o'r enw 'Workforce'. Mae hwn wrthi'n cael ei addasu a'i fanwl gyweirio i gynnwys manylion gan staff fydd yn asesu eu sgiliau Cymraeg eu hunain, eu llwyddiant gyda sgiliau cwrteisi Lefel 1 a 2, Hyfforddiant Iaith Gymraeg achrededig yn ogystal â gwybodaeth am y sgiliau sydd yn angenrheidiol i'r swydd fel y manylir yn y disgrifiadau swydd.

- Yn dilyn cyhoeddiad canllawiau Bwrdd yr Iaith Gymraeg parthed yr Iaith Gymraeg a recriwtio, datblygwyd pecyn cynhwysfawr ar gyfer adran AD Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru er mwyn ei ddefnyddio wrth recriwtio. Mae'n cael ei dreialu ar hyn o bryd ac byddwn yn adolygu'r datblygiadau yn gyson.
- Sefydlwyd grŵp newydd i helpu monitro a symud y Cynllun Iaith Gymraeg yn ei flaen yn y Gwasanaeth – mae'r Grŵp Strategaeth Iaith Gymraeg, sydd yn cynnwys yr uwch swyddog sydd yn gyfrifol am yr Iaith Gymraeg, AD a datblygu pobl yn ogystal â rheolwyr sydd yn gyfrifol am gyfathrebu, hyfforddiant ac AD. Mae'r grŵp yma'n cwrdd bob yn ail fis ac y mae wedi bod yn llwyddiannus wrth sicrhau fod datblygiad yr iaith yn symud yn ei flaen.
- Mae'r aelod o staff gweithredol a gafodd ei secondio a'i benodi yn Gydlynedd Ymwybyddiaeth Iaith Gymraeg wedi mynd yn ôl i'w swydd arferol. Bu'n gyfrifol am ddarparu'r Hyfforddiant Ymwybyddiaeth Iaith Gymraeg i bob aelod o staff, cyfanswm o 1110, mewn 97 sesiwn erbyn Rhagfyr 2009. Roedd y sesiynau yn hynod boblogaidd, gydag adborth positif gan y staff a mwy o gefnogaeth i'r iaith Gymraeg yn ei sgil. Bydd y sesiynau yn parhau yn y dyfodol ac yn cael eu cynnal bob chwarter fel y gellir hyfforddi aelodau newydd o staff fydd yn ymuno â'r Gwasanaeth.
- Mae Tanwen, y cymeriad cartŵn a ddyluniwyd er mwyn hyrwyddo'r iaith Gymraeg yn fewnol, yn parhau i gael ei ddefnyddio fel emblem a masgot poblogaidd ac fel brand ar bob deunydd hyrwyddo a gwybodaeth ac eitemau yn ymwneud â'r Cynllun Iaith Gymraeg.
- Yn Ionawr penderfynodd penaethiaid amryfal adrannau ar set newydd o Ddangosyddion Perfformiad mewn perthynas â'r iaith Gymraeg. Byddwn yn casglu data ar y rhain yn ystod 2010/11 ac yn adrodd yn ôl ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, yn cychwyn 1 Ebrill 2011. Mae rhestr o'r dangosyddion wedi eu cynnwys yn Atodiad 4.
- Ym mis Hydref, roedd Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru yn llwyddiannus gyda'u cais am grant gan Fwrdd yr Iaith Gymraeg i helpu hyrwyddo'r iaith yn y gweithle. Mae'r prosiect yma yn canolbwyntio ar gyflwyno a datblygu mentrau newydd – yn gyntaf sefydlu hyrwyddwyr iaith Gymraeg er mwyn helpu hyrwyddo a chefnogi dysgu ymysg y staff ac yn ail helpu i gyflwyno dewis iaith mewn cyfarfodydd fewnol. Roedd y gwaith a gyflawnwyd fel rhan o'r prosiect hwn yn hynod llwyddiannus, drwy gynorthwyo i roi cychwyn egniol a hybu datblygiad yn y manau yma, gobeithir y bydd y gwaith yn parhau ac yn datblygu yn y dyfodol. Mae Atodiad 5 yn rhoi manylion ar y gwaith a gyflawnwyd a llwyddiannau'r prosiect hwn.

- Yn Chwefror 2010, cytunodd y tri Gwasanaeth Tân ac Achub yng Nghymru ar egwyddor a chynnwys drafft y fframwaith ar gyfer mabwysiadu Cynllun Iaith Gymraeg Generig yn manylu amcanion cyffredin mewn perthnasedd â'r iaith Gymraeg, i'w cyflawni o fewn y dair blynedd nesaf. Bydd hyn nawr yn cael ei gwblhau a'i fabwysiadu'n swyddogol.
- Er mwyn helpu i hyrwyddo a chyfathrebu y cynnydd a wneir mewn perthnasedd â'r iaith Gymraeg yn fewnol, mae'r Gwasanaeth yn parhau i roi gwybod i aelodau o staff am weithgareddau diweddar mewn erthyglau yn gyson, yn ogystal ag yn Y Golofn Gymraeg, sydd yn ymddangos ymhob rhifyn o'r Fflam, ein cylchgrawn mewnol. Rydym hefyd yn parhau i gynnwys 'Ymadrodd Gymraeg yr Wythnos' sydd yn cael ei gynnwys mewn taflen newyddion wythnosol a anfonir i staff yn rhoi gwybod iddynt am ddigwyddiadau'r wythnos.
- Mae gennym bartneriaeth lwyddiannus gyda sefydliadau eraill gan gynnwys Coleg Llysfasi a Choleg Llandrillo, ac rydym wedi cryfhau ein partneriaeth gyda Heddlu Gogledd Cymru, Gwasanaeth Llysoedd ei Mawrhydi, Cyngor Cefn Gwlad Cymru a'r Gwasanaeth Prawf. Mynychodd staff gyrsiau newydd a ddarparir gan Goleg Llysfasi er mwyn hybu'r iaith Gymraeg yn y gweithle (Gweler Atodiad 5).

2. Rheolaeth a Gweinyddiaeth y Cynllun

Y Prif Swyddog Tân Cynorthwyol, Mr Colin Hanks, sy'n gyfrifol am bortffolio'r iaith Gymraeg yng Ngwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru. Fe sy'n cadeirio Grŵp Iaith Gymraeg Cymdeithas y Prif Swyddogion sy'n cyfarfod yn chwarterol. Mae gan Fwrdd yr Iaith bresenoldeb yn y cyfarfodydd hyn ac mae cynrychiolwyr o Wasanaeth Tân ac Achub De Cymru a Chanolbarth a Gorllewin Cymru ar y pwyllgor. Prif ddiben y Grŵp yw monitro'r hyn sydd yn digwydd ym maes yr iaith Gymraeg yng Ngwasanaethau Tân ac Achub Cymru.

Y Rheolwr Cyfathrebiadau Corfforaethol sy'n gyfrifol am weinyddiad y Cynllun iaith o ddydd i ddydd.

Yn ystod haf 2009, nid oedd gennym Gyfieithydd yn y Gwasanaeth. Rhoddodd hyn gyfle i ni ail edrych ar, ac ailddiffinio'r swydd. O ganlyniad, cafodd y swydd deitl newydd, Cyfieithydd a Swyddog Cyswllt Iaith Gymraeg, gyda phwyslais newydd ar hyrwyddo'r iaith a newidiadau i'r swydd ddisgrifiad. Cafodd y swydd ei hysbysebu ac fe gynhaliwyd cyfweiliadau a dechreuodd deiliad newydd y swydd ar ei gwaith ym mis Mai 2010.

Bydd penderfyniadau megis sêl bendith ar y Cynllun iaith Gymraeg, sydd yn ymgorffori'r Strategaeth Sgilliau Ieithyddol, yn mynd gerbron y Grŵp Gweithredol ac yna'r Awdurdod Tân ac Achub.

Mae Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru yn parhau i fynychu pwyllgorau a gweithgorau sy'n ymwneud â hybu dwyieithrwydd.

Mae'r Gweithgor iaith, sy'n cynnwys aelodau o staff o wahanol adrannau megis Adnoddau Dynol, Cyfathrebiadau Corfforaethol, y Ganolfan Sgilliau, Dysgu a Datblygu a Thechnoleg Gwybodaeth yn rhan o benderfyniadau a wneir ynglŷn â'r Cynllun iaith ac fe gyfarfu'r Gweithgor ar y dyddiadau canlynol yn ystod y flwyddyn fonitro:

- Mai 2009
- 9 Gorffennaf 2009
- 18 Medi 2009
- 16 Rhagfyr 2009
- 25 Ionawr 2010
- 31 Mawrth 2010

Mae Grŵp Iaith Gymraeg Cymdeithas y Prif Swyddogion - Cymru yn cynnwys staff sy'n ymdrin gyda materion sy'n ymwneud â'r iaith Gymraeg o Wasanaethau Tân ac Achub Gogledd, De a Chanolbarth a Gorllewin Cymru. Mae'r cyfarfod yn cael ei gadeirio gan Colin Hanks, Prif Swyddog Tân Cynorthwyol ac mae Dylan Jones o Fwrdd yr Iaith yn gynrychiolydd yn y

cyfarfod hefyd. Cynhaliwyd cyfarfodydd ar y dyddiadau canlynol yn ystod y flwyddyn monitro ac mae'r cofnodion ar gael ar gais:

- 2 Ebrill 2009
- 24 Gorffennaf 2009
- 13 Hydref 2009
- 1 Rhagfyr 2009
- 9 Chwefror 2010

Hefyd, mae'r Grŵp Strategaeth Iaith Gymraeg a sefydlwyd yn ddiweddar, sydd yn cynnwys uwch aelodau staff sydd yn gyfrifol am Hyfforddiant a Datblygiad, Adnoddau Dynol a Chyfathrebu, yn cwrdd yn rheolaidd i drafod a bwrw ymlaen gyda materion yn ymwneud â gweithrediad y Cynllun Iaith Gymraeg.

Mae aelodau o staff wedi cynrychioli'r Gwasanaeth yn ystod cyfarfodydd eraill, gan gynnwys:

- Rhwydiaith
- Fforwm Dwyieithrwydd Gogledd Cymru
- Siarter Iaith Gymraeg Gwynedd

3. Cydymffurfio â'r Cynllun Iaith Gymraeg

Tasg	Cyfrifoldeb	Cynydd hyd yn hyn	Tystiolaeth
Hyrwyddo'r Cynllun yn fewnol			
Ceisio ffyrdd i godi proffil y Cynllun trwy: hyfforddiant ymwybyddiaeth a mynediad at gyngor a chyfarwyddyd.	Rheolwr Cyfathrebiadau Corfforaethol	Cryn dipyn o gynnydd yn ystod y cyfnod monitor. Sesiynau Ymwybyddiaeth Iaith Gymraeg i 1110 staff mewn cyfanswm o 97 o sesiynau erbyn diwedd Rhagfyr 2009. Parhad y fewnrwyd ddwyieithog gyda adran ar yr iaith Gymraeg a gwybodaeth bellach i'r staff drwy Diweddariad y Prif Swyddog a'r Fflam. Project newydd BIG i hyrwyddo'r Gymraeg yn fewnol gan ddefnyddio Hyrwyddwyr i gyflwyno mwy o Gymraeg mewn cyfarfodydd.	Cyfeirir at y Cynllun Iaith Gymraeg yn y Sesiynau Ymwybyddiaeth. Mewnrwyd, Diweddariad y Prif Swyddog ac Y Fflam. Gweler yr adroddiad ar y prosiect hwn yn Atodiad 5.
Hyrwyddo'r Cynllun yn allanol			
Parhau i geisio ffyrdd i wella effeithiolrwydd ein gwefan wrth hyrwyddo ein delwedd fel sefydliad dwyieithog.	Rheolwr Cyfathrebiadau Corfforaethol	Mae'r wefan yn gwbl ddwyieithog ac yn cynnwys gwybodaeth ar Gynllun yr Iaith Gymraeg. Ychwanegwyd gwybodaeth am ein Cynllun Iaith 2010-13 Diwygiedig ar y wefan.	Gweler y wefan http://www.gwastan-gogcymru.org.uk/page.asp?page=114
Paratowyd arweiniad i asiantaethau allanol a chontractwyr er mwyn tynnu eu sylw at ofynion y Cynllun. Hyn i gynnwys anogaeth gref gan drydydd partïon sydd yn gweithio yn adeiladau'r gwasanaeth tân ac achub i godi arwyddion dwyieithog.	Rheolwr Gwasanaethau Cefnogol	Adran Gyfleusterau'r Gwasanaeth yn cael ei rhannu gyda'r Heddlu, hyn yn cael ei weithredu gan y ddau sefydliad.	Mae'r paragraff isod yn cael ei hychwanegu ar unrhyw ddogfennau/gwaith papur a anfonir i gontractwyr: <i>Mae gan Wasanaeth Tân ac Achub Gynllun wedi ei gymeradwyo sydd yn nodi fod yn rhaid i arwyddion dros dro neu barhaol yn Gymraeg a</i>

			Saesneg. Cynghorir contractwyr i gydymffurfio â'r polisi hwn a chysylltu gyda'r Rheolwr yr Adran Cyfathrebiadau Corfforaethol ar 01745 535285 am gyngor a wasanaethau prawf ddarllen ar gyfer arwyddion cyn iddynt gael eu cynhyrchu.
Diweddarau'r wybodaeth a roddwn i gontractwyr ac eraill er mwyn ail-bwysleisio pwysigrwydd ein delwedd gyhoeddus dwyieithog.	Rheolwr Ystadau	Taflen ddwyieithog wedi cael ei gynhyrchu i'w rhoi i gontractwyr.	Wele uchod
Datblygu system lle mae cyfarwyddyd ysgrifenedig ynghylch ein Cynllun Iaith yn cael ei roi fel mater o drefn i asiantaeth a chontractwyr allanol.	Rheolwr Gwasanaethau Cefnogol		Wele uchod
Darparu'r isadeiledd mewnol			
Egluro'r cyfrifoldebau o ran rhoi cyngor a chyfarwydyd am faterion ymwneud â'r Gymraeg.	Cyfieithydd	Mae cynlluniau ar waith hi gynhyrchu taflen wybodaeth newydd i'w rhannu gyda staff yn amlinellu'r Cynllun Iaith Gymraeg. Yn y cyfamser, mae gwybodaeth am y cynllun wedi ei gynnwys ar y fewnrwyd ac mewn dau bolisi SAPPO ac mae cyfleoedd i amlygu materion iaith Gymraeg yn Niweddariad y Prif Swyddog a'r Fflam.	Cynllun yr Iaith Gymraeg a pholisiau SAPPO gweler atodiadau 1 a 2.
Pennu pa grwpiau fyddai'n goruchwyllo'n fwyaf effeithiol y gwahanol dasgau sy'n ymwneud â'r strategaeth sgiliau iaith yn y dyfodol, gan gynnwys cynnal cyfran ddigonol o staff sydd â sgiliau dwyieithog.	Gweithgor iaith	Mae'r Strategaeth Sgiliau Iaithyddol wedi ei ymgorffori yn y Cynllun Iaith Gymraeg ac wedi ei dderbyn a'i gymeradwyo gan y Grŵp Gwrthredol, Yr Awdurdod a BIG.	Cynllun yr Iaith Gymraeg a pholisiau SAPPO gweler atodiadau 1 a 2.

<p>Gwneud i hyn ddigwydd</p> <p>Cynyddu'r defnydd o'r cyngor a'r cyfarwyddyd priodol wrth ddatblygu polisiau a chynlluniau gwaith. Hyn i gynnwys adnabod ffyrdd i hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg.</p>	<p>Cyfieithydd</p>	<p>Rhannu gwybodaeth, syniadau a chyngor gyda sefydliadau eraill. Y project ar gyfer hyrwyddo'r Gymraeg yn y gweithle wedi magu syniadau newydd.</p>	<p>Gweler atodiad 5.</p>
<p>Cryfhawyd y cyfarwyddyd a roddir i staff ynglyn a hyrwyddo ei delwedd gyhoeddus ddwyieithog, er mwyn atgyfnerthu'r hyn mae'r Gwasanaeth yn ei ddisgwyl ohonynt.</p>	<p>Cyfieithydd</p>	<p>Wrth ddarparu Sesiynau ymwybyddiaeth iaith Gymraeg a mabwysiadu'r angen i lwyddo ym mhrawf sgiliau cwrteisi Lefel 2 er mwyn penodi/dyrchafu o Ionawr 2010.</p>	<p>Cynllun yr iaith Gymraeg a pholisiau SAPPO gweler atodiadau 1 a 2.</p>
<p>Cyflwyno gosod targedau sgiliau ieithyddol i'r broses flynyddol o osod targedau.</p> <p>Datblygu strategaeth sgiliau iaith, yn gysylltiedig â'r strategaeth IPDS er mwyn sicrhau bod y sgiliau ieithyddol angenrheidiol ar gael o fewn y gweithlu i gyflwyno gwasanaethau yn newid iaith y cyhoedd.</p>	<p>Rheolwr Cynllunio Corfforaethol</p>	<p>Mae adroddiad a gynhyrchwyd yn flaenorol gan y Cwmni iaith nawr yn gysylltiedig â bas data Workforce sydd yn cael ei ddatblygu gan AD ynghyd â data perthnasol ar sgiliau iaith Gymraeg , hyfforddiant a sgiliau eraill sydd yn ofynnol yn y swydd ddisgrifiad.</p>	<p>Data Workforce</p>
<p>Y strategaeth hon i gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Egluro pa mor ddymunol fyddai sgiliau dwyieithog i gyflawni rolau unigol yn effeithiol • Ceisio ffyrdd i gynyddu cyfran y gweithlu sy'n gallu siarad (gan gynnwys drwy dargedau addas) • Sicrhau bod gan staff ddigon o wybodaeth o'r Gymraeg i ddarparu o 	<p>Rheolwr Datblygu a Rheolwr Adnoddau Dynol</p>	<p>Mae hyn yn rhan o Gynllun yr iaith Gymraeg 2010-13.</p>	<p>Gweithio gyda'r Adran Adnoddau Dynol i gau'r bwloch a monitro yn y dyfodol gan ddefnyddio Workforce.</p>

<p>leiaf rhai o'n gwasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg</p> <ul style="list-style-type: none"> Gweithredu system addas sy'n gyson a gwrthrychol i asesu gallu ieithyddol 			
<p>Edrych ar y posibilrwydd o gyflwyno gofynion newydd i rai swyddi o leiaf lle byddai gofyn i ymgeiswyr di-Gymraeg llwyddiannus am swyddi lle mae'r Gymraeg yn 'ddymunol' i ymrwymo i gyrraedd lefel ragnodedig o fedrusrwydd yn Gymraeg o fewn cyfnod y cytunir arno.</p>	<p>Rheolwr Adnoddau Dynol</p>	<p>Mae hyn yn rhan o Gynllun yr Iaith Gymraeg 2010-13.</p>	<p>Cynllun yr Iaith Gymraeg a pholisiau SAPPO gweler atodiadau 1 a 2.</p>
<p>Cael ffyrdd o sicrhau bod disgrifiadau swyddi yn cael eu datblygu sy'n adlewyrchu gofynion sgiliau dwyieithog swydd benodol (yn hytrach na rolau generig)</p>	<p>Rheolwr Adnoddau Dynol</p>	<p>Rhan o'r Cynllun Iaith Gymraeg a'r canllawiau ar gyfer recriwtio sy'n cael eu treialu gan AD.</p>	<p>Gweithio gyda'r Adran Adnoddau Dynol</p>
<p>Sicrhau bod dysgu Cymraeg yn cael ei gynnwys yn rhaglen ddatblygu'r Gwasanaeth</p>	<p>Rheolwr Datblygiad</p>	<p>Rhan o'r Cynllun Iaith Gymraeg – pob aelod newydd o staff a'r rheiny sydd yn ceisio am ddyrchafiad i gwblhau sgiliau cwrteisi Lefel 2. Cwestiwn ar allu yn yr Iaith Gymraeg i'w gynnwys ar Adolygiad Datblygiad Personol a'i gofnodi ar Workforce.</p>	<p>Cynllun yr Iaith Gymraeg a pholisiau SAPPO gweler atodiadau 1 a 2.</p>
<p>Cyflwyno asesiadau rheolaidd o sgiliau Cymraeg staff mewn swyddi lle nodir blaenoriaeth</p>	<p>Cyfieithydd</p>	<p>Rhan o'r Cynllun Iaith Gymraeg a monitor drwy Workforce.</p>	<p>Cynllun yr Iaith Gymraeg a pholisiau SAPPO gweler atodiadau 1 a 2.</p>
<p>Datblygu a mabwysiadu dangosyddion perfformiad addas sy'n mesur cynnydd y Gwasanaeth o gael gweithlu gyda'r sgiliau iaith Gymraeg angenrheidiol</p>	<p>Gweithgor Iaith</p>	<p>Wedi cytuno ar rhain. Casglu data yn ystod 2010/11 ac adrodd yn ôl o Ebrill 2011.</p>	<p>Gweler Atodiad 4 sy'n manylu'r dangosyddion perfformiad.</p>

Hunanymwybyddiaeth barhaus			
Cyflwyno systemau i adnabod diffygion difrifol mewn gallu dwyieithog o fewn grwpiau o weithwyr, ac egluro'r weithdrefn ar gyfer datrys prinder trwy hyfforddiant neu ailddosbarthu staff	Dirprwy Brif Swyddog Tân	Rhan o'r Cynllun Iaith Gymraeg a monitro gyda Workforce.	Gweithio gyda'r Adran Adnoddau Dynol i gau'r bwch.
Cynyddu'r defnydd o asesiadau ansoddol priodol i sefydlu pa mor effeithiol rydym yn perfformio o ran cysylltiadau cyhoeddus	Rheolwr Cyfathrebu Corfforaethol	Mewnrwyd ddwyieithog. Darlledu cyfweiliadau dwyieithog i'r cyfryngau. Cyhoeddiadau dwyieithog. System wedi ei rhoi ar waith i gofnodi galwadau gan y wasg a gafodd eu trin drwy gyfrwng y Gymraeg.	Deunydd Cyfathrebiadau Corfforaethol
Integreiddio'r gwaith o fonitro proffil y gwasanaeth i'r prosesau blynyddol sy'n gysylltiedig â Rhaglen Cymru ar gyfer Gwella	Rheolwr Cynllunio Corfforaethol	Wedi cytuno ar hyn drwy ddefnyddio'r Dangosyddion Perfformiad newydd.	Gweler Atodiad 4.
Sicrhau bod adroddiadau rheolaidd yn dod gerbron yr Awdurdod, yn cynnwys gwybodaeth ystadegol a disgrifiadol am broffil ieithyddol y gwasanaeth a'i berfformiad. Hyn yn ychwanegol at yr adroddiadau rheolaidd i Fwrdd yr Iaith Gymraeg	Prif Swyddog Tân Cynorthwyol	Adroddiad monitor flynyddol i'r Awdurdod a bydd adroddiad hefyd ar y dangosyddion perfformiad iaith Gymraeg. Aelodau i dderbyn gwybodaeth ynghylch y Cynllun Iaith Gymraeg diwygiedig ar gyfer 2010-13 cyn ac ar ôl y ymgynghoriad a chymeradwyaeth Bwrdd yr Iaith Gymraeg.	Gweler yr Atodiad

4. . Dangosyddion perfformiad Iaith Gymraeg Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru

Mae Cynllun Iaith Gymraeg y gwasanaeth wedi ymrwymo i gyflawni 12 o Ddangosyddion Perfformiad Lleol (cytunwyd ar ddangosyddion perfformiad newydd yn Ionawr 2010 ond ni adroddir ar y rhain tan Ebrill 2011 – gweler yr Atodiad).

Rhwng 1 Ebrill 2009 a 31 March 2010, mae'r ffigyrau ar gyfer dangosyddion presennol fel a ganlyn:

DP1	Nifer a % y galwadau brys y llwyddwyd i ddelio â nhw yn Gymraeg
Sylw	<p>Ym mlwyddyn ariannol 2009/2010 derbyniodd yr Ystafell Reoli 11,231 (10,237 yn 2008/09) o alwadau brys gan y cyhoedd.</p> <p>O'r 11,231 o alwadau:</p> <p>Cyfarchiad dwyieithog, yr alwad yn parhau yn Saesneg 5161, sef 10.8%</p> <p>Cyfarchiad Saesneg, yr alwad yn parhau yn Saesneg 1623, sef 14.5%</p> <p>Cyfarchiad dwyieithog, yr alwad yn parhau yn Gymraeg, 369 sef 3.3%</p> <p>Ystadegau eraill gofnodwyd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cyfarchiad Dwyieithog, galwr ymateb yn Gymraeg, yr alwad parhau yn Saesneg, 8 sef 0.07% • Cyfarchiad Saesneg, galwr ymateb yn Gymraeg, trosglwyddo i weithredwr dwyieithog, 1 sef 0.01% • Cyfarchiad Saesneg, galwr ymateb yn Gymraeg, yr alwad parhau yn Saesneg, 6 sef 0.05% • Cyfarchiad Cymraeg, yr alwad parhau yn Saesneg 4 sef 0.04% • Cyfarchiad dwyieithog, y galwr ymateb yn Gymraeg, yr alwad parhau yn Saesneg, dim gweithredwr dwyieithog ar gael, 0 sef 0% • Cyfarchiad Saesneg, yr alwad parhau yn Gymraeg, 0 sef 0% • Nifer o alwadau heb eu cofnodi neu'n anhysbys 8,009 sef 71.3%
DP2	Canran a nifer y staff sydd â gallu sgiliau dwyieithog
Sylw	<p>O fis Mawrth 2009, caiff sgiliau iaith Gymraeg eu cofnodi yn ystod Arolygiad ar Ddatblygiad Personol pob aelod o staff. Caiff y data yma a'r holl ddata yn ymwneud â sgiliau iaith Gymraeg a dysg ei gasglu a'i gofnodi ar fas data newydd yr adran AD, Workforce.</p>

DP3	Nifer a % swyddi y brif dderbynfa ddynodwyd yn rhai Cymraeg hanfodol ac a lenwyd gan staff dwyieithog
Sylw	Dynodi fod pob swydd yn y dderbynfa yn Gymraeg hanfodol. Cyfanswm o 5 swydd o'r fath yn ystod 2009/10 ac o'r rhain mae un yn swydd dros dro, gweithwyr sydd yn dysgu Cymraeg wedi eu penodi i ddwy swydd, a gweithwyr sydd yn rhugl yn y Gymraeg wedi eu penodi i'r ddwy swydd arall. Dylid fod data mwy cynhwysfawr ar gael yn yr adroddiad nesaf gan fod yr holl wybodaeth yn ymwneud â sgiliau iaith Gymraeg a dysg yn cael ei gasglu ar hyn o bryd gan fas data newydd yr adran AD, Workforce.
DP4	Nifer a % staff sydd wedi derbyn hyfforddiant yn y Gymraeg i lefel o gymhwyster penodol
Sylw	Mae nifer o weithwyr wedi llwyddo yn y prawf sgiliau cwrteisi ieithyddol Lefel 1 (1 Ebrill 2009-31 Mawrth 2010) = 169 h.y. 15.36% Mae nifer o weithwyr wedi sefyll a llwyddo yn y prawf sgiliau cwrteisi ieithyddol Lefel 2 (1 Ebrill 2009 – 31 Mawrth 2010) = 71 h.y. 6.45% Niferoedd y staff a fynychodd gyrsiau Gloywi Iaith (Mawrth 2010) = 11 h.y. 1%
DP5	Nifer a % staff o fewn y gwasanaeth sy'n medru siarad Cymraeg – fesul adran, yn ôl gradd y swydd, fesul gweithle
Sylw	Ers Mawrth 2009, mae sgiliau iaith Gymraeg yn cael eu cofnodi yn ystod Adolygiad Datblygu Personol pob aelod o staff. Mae'r data yma a phob data yn ymwneud â'r iaith Gymraeg yn cael ei gasglu a'i gofnodi ar fas data newydd yr adran AD, sef Workforce (yn ychwanegol i'r gwaith ymchwil gan y Cwmni Iaith mewn perthnasedd â'r dangosydd perfformiad hwn.
DP6	Nifer a % staff sydd wedi derbyn hyfforddiant ymwybyddiaeth iaith.
Sylw	Rhwng 1af Ebrill 2009 a 31ain Mawrth 2010, darparwyd 91 sesiwn ymwybyddiaeth iaith (cynhaliwyd 6 o'r sesiynau hyn drwy gyfrwng y Gymraeg) i 625 aelodau o staff, h.y. 56.81%
DP7	Canran a nifer y swyddi lle mae'r Gymraeg yn 'hanfodol' a lenwir gan staff sydd â sgiliau dwyieithog.
Sylw	Mae'r holl ddata mewn perthnasedd â'r iaith Gymraeg a dysg yn cael ei gasglu a'i gofnodi ar fas data newydd yr adran AD, sef Workforce.

DP8	Canran a nifer y swyddi lle mae'r Gymraeg yn 'ddymunol' a lenwir gan staff sydd â sgiliau dwyieithog
Sylw	Mae'r holl ddata mewn perthnasedd â'r iaith Gymraeg a dysg yn cael ei gasglu a'i gofnodi ar fas data newydd yr adran AD, sef Workforce.
DP9	Nifer y cwynion a ddaw gan ffynonellau heblaw am staff neu eu cynrychiolwyr ynghylch gweithred y Cynllun Iaith a % y cwynion yr ymdriniwyd â nhw, yn unol â safon yr Awdurdod.
Sylw	Cafwyd un cwyn ynghylch hysbyseb swydd yn yr adran Gwybodaeth, Cyfathrebu a Thechnoleg a ymddangosodd yn y wasg yn uniaith Saesneg, deliwyd â'r mater yn briodol dan gyfarwyddiadau adran 1 trefn gwyno'r Gwasanaeth.
DP10	Nifer y cwynion a ddaw gan staff neu eu cynrychiolwyr ynghylch materion iaith
Sylw	Cafwyd cwyn ynghylch arwydd uniaith Gymraeg a gafodd ei arddangos yn ystod gweithgaredd yn y gymuned. Deliwyd â'r mater drwy ddilyn adran 1 trefn gwyno'r Gwasanaeth.
DP11	Perfformiad yn erbyn unrhyw dargedau penodol a fabwysiedir fel rhan o'r fframwaith rheoli perfformiad.
Sylw	Performance Indicators set for recording during 2010/11 (see Appendix 4)
PI12	Nifer yr asiantaethau a chontractwyr sy'n derbyn canllawiau i gydymffurfio â'n cynllun iaith.
Sylw	Mae pob asiantaeth/contractwr yn derbyn gwybodaeth fod yn rhaid iddynt gydymffurfio gyda'r Cynllun Iaith Gymraeg. Mae oddeutu 100 o gontractwyr ar restr sydd wedi ei chymeradwyo gan y Gwasanaeth ac am y tro cyntaf yn ystod 2009/10 cynhaliwyd cyfres o seminarau i'r contractwyr fel eu bod yn dod yn gyfarwydd â pholisïau a gweithdrefnau Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru a Heddlu Gogledd Cymru – roedd y seminarau hyn y cynnwys gwybodaeth am bwysigrwydd y Cynllun Iaith Gymraeg.

Archwiliadau Diogelwch Tân yn y Cartref

Fe wnaeth Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru 32,802 o archwiliadau diogelwch tân yn y cartref yn 2009/2010.

Yn Nhachwedd 2009, sefydlwyd system reoli cofnodion tân (RMS) sydd nawr yn galluogi Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru i gadw llygaid ar y niferoedd o Archwiliadau Diogelwch Tân yn y Cartref a ddarparir i berchnogion tai, ym mha iaith y gofynnir am y gwasanaeth ac os cafodd yr archwiliadau eu darparu drwy gyfrwng yr iaith ddewisol. Ar gyfer y cyfnod rhwng 1af Tachwedd 2009 – 31ain Mawrth 2010, mae'r ffigurau yn ymddangos fel a ganlyn:

Nifer yr Archwiliadau Diogelwch Tân yn y Cartref a ofynnwyd iddynt gael eu cynnal drwy gyfrwng y Gymraeg:

Conwy	66
Sir Ddinbych	62
Sir y Fflint	3
Gogledd Gwynedd	646
De Gwynedd	209
Wrecsam	3
Ynys Môn	112
Cyfanswm yr ADTC y gofynnwyd iddynt gael eu cwblhau yn Gymraeg	1101

Nifer yr Archwiliadau Diogelwch Tân yn y Cartref a gwblhawyd yn Gymraeg

Conwy	85
Sir Ddinbych	72
Sir y Fflint	2
Gogledd Gwynedd	656
De Gwynedd	201
Wrecsam	3
Ynys Môn	126
Nifer yr ADTC a gwblhawyd yn Gymraeg	1145

Atodiad 2 – Cynllun yr Iaith Gymraeg Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru 2010-13 (agorwch y ffolder isod os gwelwch yn dda)

Welsh Language
Scheme - approved F

GWASANAETH TÂN AC ACHUB GOGLEDD CYMRU NORTH WALES FIRE AND RESCUE SERVICE

SERVICE ADMINISTRATIVE POLICY & PROCEDURE ORDERS

Section 1 Order No. 5

Subject: Welsh Language Scheme

1. Contents

<i>Section</i>	<i>Title</i>	<i>Page</i>
1	Contents	1
2	Definitions and abbreviations	1
3	Purpose	2
4	Scope	2
5	Responsibilities	2
6	Internal/External Related and Other Relevant Documents	2
7	Introduction	2
8	Background	2
9	Declaration	3
10	Linguistic Skills Strategy	3
11	Policy Review	3

2. Definitions and Abbreviations

- 2.1 SAPPO - Service Administrative Policy & Procedure Order. A mandatory internal document, which must be complied with, detailing an Administrative Order in the form of a Service Policy or Procedure(s), which is controlled from within NWFRS's Documentation System.
- 2.2 Bilingual - Within this document this refers to the Welsh and English language.
- 2.3 NWFRS - North Wales Fire and Rescue Service.

3. Purpose

- 3.1 To assist employees of NWFRS to comply with the requirements of The Welsh Language Act 1993.

4. Scope

- 4.1 This policy extends to all areas of the Service and is directed at all persons employed by the Service.

5. Responsibilities

- 5.1 It is the responsibility of the Corporate Communications Manager for the content, issue and any further amendment of this Order.
- 5.2 To ensure the continuous effectiveness of this policy and associated procedures, it is the responsibility of all personnel to indicate any weakness, omission or amendment that may be considered in order to improve the policy's effective use.
- 5.3 It is the responsibility of all relevant personnel to make themselves familiar with this Order to ensure that all areas are adhered to.

6. Internal/external related and other relevant documents

- 6.1 Welsh Language Act 1993.
- 6.2 NWFRS Welsh Language Scheme 2010-13
- 6.3 NWFRS SAPPO Order No1 Section No 8 Linguistic Skills Strategy

7. Introduction

- 7.1 ***This SAPPO relates to the NWFRS Welsh Language Scheme - a comprehensive document which can be viewed on the Service's website and intranet. Hard copies of the document are also available at every NWFRS location.***

8. Background

- 8.1 The Service's revised Welsh Language Scheme 2010-13 (NWFRS's third Scheme which builds on the first two schemes) has been prepared in accordance with Section 16 of the Welsh Language Act 1993. Following a process of consultation with the public and with NWFRS staff, the Scheme was approved by members of the North Wales Fire and Rescue Authority in December 2009 and received official approval from the Welsh Language Board on 21 January 2010.

9. Declaration

- 9.1 NWFRS has adopted the principle that in the conduct of public business in Wales it will treat the English and Welsh languages on a basis of equality.
- 9.2 Staff are required to comply with the policy requirements as detailed in the Welsh Language Scheme 2010-13.

10. Linguistic Skills Strategy

- 10.1 This strategy was launched in February 2009 and full details are contained in SAPPO Order No1 Section No 8 - it has since been incorporated into the Welsh Language Scheme 2010-13. This strategy is a statutory requirement which helps to provide a planned and strategic infrastructure for implementing the Welsh Language Scheme into the future.

11. Policy Review

- 11.1 All policies and procedures which form the basis of a SAPPO, will be reviewed on a pre-determined basis. This will be the responsibility of the Head of the Department responsible for the Order, and conducted after every 1, 2 or 3 years, depending on the importance of the document, from the date of issue or amendment.
- 11.2 This Order will be reviewed every three years when the Welsh Language Scheme itself will be reviewed.

Simon A Smith
Chief Fire Officer

SERVICE ADMINISTRATIVE POLICY & PROCEDURE ORDERS

Section 1 Order No. 8

Subject: Linguistic Skills Strategy

1. Contents

<i>Section</i>	<i>Title</i>	<i>Page</i>
1	Contents	1
2	Definitions and Abbreviations	2
3	Purpose	2
4	Scope	2
5	Responsibilities	2
6	Internal/External Related and Other Relevant Documents	2
7	Introduction	2
8	Aim of Strategy	3
9	Achieving the Strategy	3
10	Specific Benefits to North Wales Fire and Rescue Service	6
11	Linking to Key Corporate Contexts	6
12	Benefits to Staff	6
13	Policy Review	7
	Appendix 1	8
	Initial Equality Impact Assessment	

2. Definitions and Abbreviations

- NWF&RS - North Wales Fire and Rescue Service
- SAPPO - Service Administrative Policy & Procedure Order. A mandatory internal document, which must be complied with, detailing an Administrative Order in the form of a Service Policy or Procedure(s), which is controlled from within NWF&RS's Documentation System.
- HR - Human Resources
- SLDC - Service Learning and Development Centre
- ALTE - Association of Language Testers in Europe
- Cwmni Iaith - An independent company specialising in promoting the Welsh language and supporting organisations in developing bilingual practices.
- IDR - Individual Development Review

3. Purpose

3.1 The purpose of this policy is to outline the Linguistic Skills Strategy as part of the North Wales Fire & Rescue Service Welsh Language Policy.

4. Scope

4.1 This policy extends to all areas of the Service and is directed at all persons employed by the Service.

5. Responsibilities

5.1 It is the responsibility of the Corporate Communications Manager for the content, issue and any further amendment of this Order.

5.2 To ensure the continuous effectiveness of this policy and associated procedures, it is the responsibility of all personnel to indicate any weakness, omission or amendment that may be considered in order to improve the policy's effective use.

5.3 It is the responsibility of all relevant personnel to make themselves familiar with this Order to ensure that all areas are adhered to.

6. Internal/External Related and Other Relevant Documents

6.1 SAPPO Section 1 Order No. 5 - Welsh Language Scheme

6.2 SAPPO Section 6 Order No. 23 – Individual Development Reviews (see page 6)

7. Introduction

7.1 The North Wales Fire and Rescue Authority's Welsh Language Scheme 2006-2009 sets out how the Authority will abide by the principle that in the conduct of public business in Wales, it will treat the English and Welsh languages on the basis of equality. It's aim is to deliver a service that is of the same high standard and quality in both languages. It serves to;

7.1.1 Offer the public a real language choice

7.1.2 Recognise that service users are able to express their views and needs better in their preferred language

7.1.3 Recognise that offering a language choice is a matter of good practice.

7.2 The Scheme is approved by the Welsh Language Board under section 16 of the Welsh Languages Act 1993 and is reviewed regularly (every three years).

7.3 The Linguistic Skills Strategy is a statutory requirement to provide a means of responding appropriately to the Service's commitments contained in the Welsh Language Scheme. The purpose of this Strategy is to take the Welsh Language Scheme further by providing a planned and strategic infrastructure for future implementation. It also satisfies the Fire and Rescue Service National Framework for Wales 2008-2011.

7.4 This means providing staff with linguistic skills in accordance with the Welsh Language Scheme in order to enable the provision of services of equal quality, facility and breadth in both English and Welsh. It means satisfying service needs where there is a shortage of Welsh speakers within the workforce by adopting and implementing this Strategy.

7.5 The Linguistic Skills Strategy therefore ;

7.5.1 Facilitates the proper implementation of the statutory Welsh Language Scheme in relation to staffing services to the public

7.5.2 Mainstreams the Strategy in the context of key aspects of corporate management.

8. Aim of Strategy

8.1 The strategy aims to reduce risks such as failure to achieve equality and customer care standards, failure to empathise and identify with customer needs, complaints and dissatisfaction.

9. Achieving the Strategy

9.1 The Five Objectives

9.1.1 The Linguistic Skills Strategy has the following five objectives, which are based on the methodology recommended by the Welsh Language Board;

9.1.2 Conduct and continually update an audit of the bilingual requirements of workplaces and posts.

9.1.3 Conduct and continually update an audit of the linguistic skills of existing staff.

9.1.4 Establish appropriate arrangements for comparing the above – ie the skill needs with existing skill resources.

9.1.5 Establish an implementation programme for closing the skills gap.

9.1.6 Establish appropriate arrangements for the monitoring and reporting of the strategy's implementation.

9.2 Objective 1 – Bilingual Requirements of Workplaces and Posts

9.2.1 An Audit of the Bilingual Requirements of Workplaces and Posts, was carried out in 2007 and a Role Evaluation Project report produced by Cwmni Iaith.

9.2.2 This project involved carrying out research into the linguistic requirements of each type of role within the Service, taking into account bilingual service delivery considerations within local communities and the present capacity to deliver a bilingual service within present team structures.

9.2.3 This project identified which roles within the Service should be designated Welsh essential and how much flexibility should be given to designating a linguistic skill within the requirement stage. The Service has since assigned ALTE framework Level 1-5 competences (see Appendix for ALTE framework) to each type of role within the Service, providing a greater understanding of the standard of Welsh required for the different posts.

9.3 Objective 2 – Linguistic skills of Existing Staff

- 9.3.1 An Audit of the Linguistic Skills of Existing Staff, has been carried out and around 80% of Service staff have indicated the level of Welsh which they believe they possess, based on guidelines similar to the ALTE framework. In order to increase the information on the bilingual skills of existing staff to nearer 100%, this information will become a requirement of the Individual Development Review process for **all** staff. In this way, the information will be assessed and recorded for all staff and will be updated annually. Information regarding linguistic skills will also be required on job application forms.
- 9.3.2 To ensure that this information is collected consistently a self assessment of linguistic skills will be part of the IDR process for all staff.

9.4 Objective 3 – Gap Analysis of objectives 1 & 2

- 9.4.1 This objective involves establishing appropriate arrangements for comparing the first two objectives – ie the skill needs of each role within the Service with existing skill resources.
- 9.4.2 A list of all types of roles within the Service matched to the required level of Welsh assigned by Cwmni Iaith and the level of Welsh assigned by the person in the role at the time (currently completed by around 80% of staff) has been compiled and this will be analysed to obtain a snapshot of how much work is required to bridge the gap.
- 9.4.3 This comparison is being achieved through a HR computerised gap analysis method that is updated regularly in order to be able to compare and monitor the linguistic skills of staff as part of the Individual Development Reviews conducted by managers and as part of any new recruitment or staff restructuring carried out by managers. HR internal proceedings and procedures will fully acknowledge and consider ability in Welsh to be a skill, side by side with other necessary skills.

9.5 Objective 4 – Linguistic Skills Development

- 9.5.1 The Service will close the identified gap gradually, taking a long term perspective through establishing well defined practices in staff training and support, recruitment, and reorganisation and redeployment of staff.
- 9.5.2 This involves;
- 9.5.2.1 Increasing the number of staff who can confidently speak or write Welsh and encourage them to use their skills more often to contribute to ensuring a choice of languages for the public - achieved by raising awareness of the Service's commitment to offer a bilingual service by providing Welsh Language Awareness sessions which are compulsory for all staff. This course is being delivered by the Corporate Communications Department.
- 9.5.2.2 From January 2009, all new members of staff will be required to have the ability to show basic (Level 1) Welsh language courtesy skills on joining the Service. The emphasis is on speaking Welsh and the test is an oral one, recorded on tape (involves help provided before interview and use of a training CD). From January 2010, all new staff will be required to achieve Level 2 on joining the Service (using the Level 2 training course if necessary).

- 9.5.2.3 Existing staff will be encouraged to achieve Level 1 and Level 2 on a voluntary basis.
 - 9.5.2.4 Existing staff who have direct contact with the public will be encouraged to achieve Level 4/5, through intensive Welsh language training.
 - 9.5.2.5 From January 2010, staff seeking promotion within the service will be required to achieve Level 2.
 - 9.5.2.6 Training courses will enable staff to learn or improve their Welsh. A local college will provide Level 1 and 2 training courses to staff which are supplemented by Welsh Language CDs (tests will be assessed independently by a local college). The tests are linked to a nationally recognised accreditation.
 - 9.5.2.7 Through the Gweithgor Iaith working group, staff already fluent in Welsh will be identified in each county of North Wales who are willing to act as champions of the Strategy to offer assistance and advice to non-Welsh speakers prior to sitting Level 1 and 2 tests as and when required.
 - 9.5.2.8 The Linguistic Skills Strategy will be incorporated into the Service's policy on Equality and Diversity – with reference to the Seven Strands of Diversity in Wales which include the Welsh language.
 - 9.5.2.9 The Service's recruitment policy will also reflect the aims of the Linguistic Skills Strategy by reviewing the wording of recruitment material to refer to the required competences in a 'friendly' manner, to stress the need of oral Welsh and to refer to the opportunities to improve/learn Welsh as well as target recruitment material effectively.
- 9.5.2 The Association of Language Testers in Europe (ALTE) competences (Appendix 1) provides the basis of the NWF&RS Level 1 and 2 tests and correlate as follows;
- NWF&RS Level 1 correlates to ALTE A1
 - NWF&RS Level 2 correlates to ALTE A2
 - NWF&RS Level 3 correlates to ALTE B1

9.6 Objective 5 – Review and Report

- 9.6.1 The Review and Report Implementation of the Strategy, will be addressed once the gap has been successfully narrowed. The Service will review the Welsh Language Strategy on a regular basis, working according to the Welsh Language Board's indicators. This work will involve;
 - 9.6.1.1 Reviewing front line services: ie the number and %age of all staff who have a direct contact with the public, as well as staff in main reception areas, contact centres or one stop shop roles denoted 'Welsh essential' and filled by bilingual staff.
 - 9.6.1.2 Aiming to achieve the desired number and %age of the staff who have received training in Welsh to a specific competency level.
 - 9.6.1.3 Aiming for a desired number and %age of staff who have received language awareness training.

- 9.6.1.4 Being able to identify the number and %age of staff within the Service who can speak Welsh – by service department, by job grade, by workplace.

10. Specific Benefits to NWF&RS

- 10.1 The main benefits of adopting the Linguistic Skills Strategy are;
 - 10.1.1 Working together towards one innovative Welsh Language Scheme which encourages all new staff to demonstrate basic linguistic courtesy in Welsh
 - 10.1.2 Providing language choice in the recruitment and appointment processes
 - 10.1.3 Encouraging and supporting staff to learn Welsh or improve their skills through established awareness and training regimes
 - 10.1.4 Identifying posts with a need for a specific level of ability in Welsh
 - 10.1.5 Working towards a guaranteed language choice at primary public interfaces
 - 10.1.6 Raising awareness of all staff – both current and new - regarding the commitment to offer a bilingual service
 - 10.1.7 Working towards attracting more applications from Welsh speakers and learners
 - 10.1.8 Ensuring HR internal proceedings and procedures fully acknowledge and consider ability in Welsh to be a skill, side by side with other necessary skills
 - 10.1.9 Making the most of every opportunity to define the commitment to the Welsh language as part of the effort to acknowledge Race and Diversity matters in Wales

11. Linking to Key Corporate Contexts

- 11.1 The Linguistic Skills Strategy is linked to the following;
 - 11.1.1 Recruitment and appointment procedures
 - 11.1.2 'Investors in People' and Staff Development Plans
 - 11.1.3 Training Strategy
 - 11.1.4 The Service's corporate plan
 - 11.1.5 The Equalities and Diversity programme
 - 11.1.6 The Customer Care regime

12. Benefits to Staff

- 12.1 The Linguistic Skills Strategy brings the following benefits to staff;
 - 12.1.1 The Strategy treats language skills in exactly the same way as any other skills which may be essential or desirable for certain posts – this is a principle generally accepted by the trade union movement
 - 12.1.2 By providing an objective means of determining skill requirements, the Strategy provides protection from over-subjective assessments
 - 12.1.3 The Strategy is part of ensuring consistency of approach in determining the language requirements of posts
 - 12.1.4 The emphasis placed on staff training, development and support will be advantageous to staff in enhancing their skills and competitiveness in the wider labour market
 - 12.1.5 The emphasis is on forward planning for the acquisition of the necessary skills gradually – not sweeping change.

13. Policy Review

- 13.1 All policies and procedures which form the basis of a SAPPO, will be reviewed on a pre-determined basis. This will be the responsibility of the Head of the Department responsible for the Order, and conducted after every 1, 2 or 3 years, depending on the importance of the document, from the date of issue or amendment.
- 13.2 This Order will be reviewed annually.

Simon A Smith
Chief Fire Officer

ALTE Language Skills Framework

LEVELS	ALTE Work Typical Abilities			ALTE Overall General Ability		
	Listening/Speaking	Reading	Writing	Listening/Speaking	Reading	Writing
A1 ALTE Breakthrough level	CAN take and pass on simple messages of a routine kind, such as 'Friday meeting 10 am'.	CAN understand short reports or product descriptions on familiar matters, if these are expressed in simple language and the contents are predictable.	CAN write a simple routine request to a colleague, such as 'Can I have 20X please?'	CAN understand basic instructions or take part in a basic factual conversation on a predictable topic.	CAN understand basic notices, instructions or information.	CAN complete basic forms, and write notes including times, dates and places.
A2 Level 1	CAN state simple requirements within own job area, such as 'I want to order 25 of...'	CAN understand most short reports or manuals of a predictable nature within his/her own area of expertise, provided enough time is given.	CAN write a short, comprehensive note of request to a colleague or a known contact in another company.	CAN express simple opinions or requirements in a familiar context.	CAN understand straightforward information within a known area, such as on products and signs and simple textbooks or reports on familiar matters.	CAN complete forms and write short simple letters or postcards related to personal information.
B1 Level 2	CAN offer advice to clients within own job area on simple matters.	CAN understand the general meaning of non-routine letters and theoretical articles within own work area.	CAN make reasonably accurate notes at a meeting or seminar where the subject matter is familiar and predictable.	CAN express opinions on abstract/cultural matters in a limited way or offer advice within a known area, and understand instructions or public announcements.	CAN understand routine information and articles, and the general meaning of non-routine information within a familiar area.	CAN write letters or make notes on familiar or predictable matters.
B2 Level 3	CAN take and pass on most messages that are likely to require attention during a normal working day.	CAN understand most correspondence, reports and factual product literature he/she is likely to come across.	CAN deal with all routine requests for goods or services.	CAN follow or give a talk on a familiar topic or keep up a conversation on a fairly wide range of topics.	CAN scan texts for relevant information, and understand detailed instructions or advice.	CAN make notes while someone is talking or write a letter including non-standard requests.
C1 Level 4	CAN contribute effectively to meetings and seminars within own area of work and argue for or against a case.	CAN understand correspondence expressed in non-standard language.	CAN handle a wide range of routine and non-routine situations in which professional services are requested from colleague or external contacts.	CAN contribute effectively to meetings and seminars within own area of work or keep up a casual conversation with a good degree of fluency, coping with abstract expressions.	CAN read quickly enough to cope with an academic course, to read the media for information or to understand non-standard correspondence.	CAN prepare/draft professional correspondence, take reasonably accurate notes in meetings or write an essay which shows an ability to communicate.
C2 Level 5	CAN advise on/handle complex delicate or contentious issues, such as legal or financial matters, to the extent that he/she has the necessary specialist knowledge.	CAN understand reports and articles likely to be encountered during his/her work, including complex ideas expressed in complex language.	CAN make full and accurate notes and continue to participate in a meeting or seminar.	CAN advise on or talk about complex or sensitive issues, understanding colloquial references and dealing confidently with hostile questions.	CAN understand documents, correspondence and reports, including the finer points of complex texts.	CAN write letters on any subject and full notes of meetings or seminars with good expression and accuracy.

ATODIAD 3 – DATGANIADAU I'R WASG

I'w ryddhau ar unwaith – Dydd Gwener 7^{fed} Awst 2009

Y Gwasanaeth Tân ac Achub yn gwobrwyo ymroddiad i'r Iaith Gymraeg

Mae Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru wedi cydnabod dau aelod o'i staff am eu hymroddiad arbennig i'r iaith Gymraeg ac wedi cyflwyno gwobrau iddynt ar faes yr Eisteddfod Genedlaethol yn y Bala heddiw (Dydd Gwener 7^{fed} Awst).

Glyn Morris, diffoddwr tân gweithredol yng Ngorsaf Dân Gymunedol y Rhyl, enillodd y wobr am 'Gyfraniad i'r Iaith Gymraeg' ac Antje Erler, cogydd yng ngorsaf dân Caernarfon enillodd y bleidlais fel 'Dysgwr y Flwyddyn' gyda'r gwasanaeth tân ac achub. Enwebwyd y ddau aelod o staff am eu gwobrau gan eu cydweithwyr.

Ers iddo gychwyn ei yrfa yng Ngorsaf Dân Wrecsam yn ôl yn 1986, mae Glyn wedi annog defnyddio'r Gymraeg yn y gwasanaeth tân ac achub. Fel diffoddwr tân yn Wrecsam, trefnodd gwrs Dysgu Cymraeg WLPAN ar gyfer ei gyd ddiffoddwyr tân, fel y gallent ddysgu a gwella eu sgiliau yn y Gymraeg. Mae darparu addysg diogelwch tân yn rhan hanfodol o ddyletswydd diffoddwr tân ac mae Glyn wedi gweithio'n gydwybodol er mwyn darparu addysg diogelwch tân i blant yn yr ardaloedd y Rhyl a Phrestatyn drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae hefyd yn 'hyrwyddwr' y Gymraeg yn y gweithle ac mae bellach yn cynorthwyo ei gydweithwyr i ennill y cymhwyster Cyflwyniad i'r Gymraeg (Lefel 1) sy'n angenrheidiol ar gyfer pob aelod newydd o staff ac sy'n cael ei annog ymysg aelodau parod o staff fel rhan o Gynllun Iaith Gymraeg Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru.

Mae Glyn yn byw ym Mhrestatyn gyda'i wraig a'i ddau blentyn. Yn ogystal â'r tlws, cyflwynwyd tocyn anrheg iddo werth £30, wedi ei gyflwyno'n garedig iawn gan Blas ar Fwyd, Llanrwst.

Pan gyflwynwyd ei wobr iddo, fe ddywedodd Glyn: "Rydw i'n falch iawn fy mod wedi ennill gan fy mos yn teimlo'n gryf y dylid annog yr iaith Gymraeg ym mhob agwedd ar fywyd Cymreig. Rydw i'n llwyr gefnogi'r Cynllun Iaith sydd wedi ei fabwysiadu gan y gwasanaeth tân ac achub gan ei fod yn rhoi'r cyfle i bob aelod o staff gael dysgu'r Gymraeg, bod yn ymwybodol o ddiwylliant Cymraeg a bod yn gwrtais gyda'r iaith. Rydw i'n mwynhau cefnogi cydweithwyr yn eu hymdrechion i ddysgu Cymraeg fel y gallant hwy gynnig gwir ddewis o iaith i drigolion Gogledd Cymru fel y gallant dderbyn gwasanaeth yn yr iaith y maent yn teimlo fwyaf cyfforddus yn ei siarad."

Mae Antje Erler yn dod yn wreiddiol o'r Almaen, ac ers iddi symud i Gymru, mae wedi gwneud ymdrech fawr i ddysgu Cymraeg er mwyn iddi allu ymgartrefu yn ei chymuned ac yn ei swydd yng Ngorsaf Dân Caernarfon. Mae wedi mynychu dosbarthiadau Cymraeg yn lleol yn ogystal â llwyddo ym mhrawf Lefel 1 Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru yn ddiweddar heb drafferth o gwbl.

Mae Antje yn byw yng Ngwm y Glo, Caernarfon gyda'i phartner a'u dau o blant. Yn ogystal â'r tlws, cyflwynwyd tocyn anrheg iddi werth £30, wedi ei gyflwyno'n garedig iawn gan Dafarn y Black Boy, Caernarfon.

Dywedodd Antje: "Mae ennill y wobr hon yn anrhydedd fawr i mi gan fod Gogledd Cymru yn ail gartref i mi a Chymraeg yw fy nhrydedd iaith ar ôl Almaeneg a Saesneg. Roedd hi'n sialens gan

nad yw dysgu'r Gymraeg yn hawdd, ond roedd bod yn rhugl mewn Almaeneg yn fy helpu gyda'r ynganu. Rwyf wedi ceisio gwella fy Nghymraeg rhyw ychydig bob dydd drwy ddysgu geiriau newydd a chychwyn sgwrs gyda chydweithwyr. Mae nifer o'r staff yma yng Nghaernarfon yn siarad Cymraeg fel eu hiaith gyntaf felly roeddwn yn teimlo ei bod yn bwysig iawn fy mod yn gallu gwneini eu bwyd a rhoi gwasanaeth iddynt yn eu hiaith eu hunain."

Dywedodd Colin Hanks, y Prif Swyddog Tân Cynorthwyol: "Yng Ngogledd Cymru, rydym yn byw mewn cymuned ddwyieithog ac rydym ni fel gwasanaeth yn teimlo ei bod yn hynod bwysig fod cynifer o'n staff â phosibl yn gallu sgwrsio gyda thrigolion yn eu dewis iaith.

"Roeddem yn cytuno'n llwyr gydag enwebwyr y gwobrau hyn fod Glyn ac Antje wedi dangos ymroddiad mawr i ddysgu a hyrwyddo'r iaith ac wedi dangos penderfyniad i ddefnyddio'r Gymraeg ac annog eraill i ddefnyddio eu sgiliau Cymraeg yn y gweithle – llongyfarchiadau mawr a da iawn i'r ddau ohonynt."

I'w ryddhau ar unwaith – Dydd Mawrth 22 Medi, 2009

Y Gwasanaeth Tân ac Achub yn addo parhau i fod ar dân dros y Gymraeg

Mae Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru wedi bod yn gwneud cynnydd ardderchog yn ei ymroddiad i gyflwyno gwasanaethau dwyieithog i'r cyhoedd a chynnig gwir ddewis o iaith i bobl yn y Gymraeg a'r Saesneg.

Bellach, mae'r gwasanaeth tân ac achub yn awyddus i glywed barn pobl ar ei gynlluniau i wella ar hyn i'r dyfodol.

Mae drafft y Cynllun Iaith Gymraeg ar gyfer y tair blynedd nesaf yn egluro sut y bydd y gwasanaeth yn parhau i gadw at yr egwyddor y bydd, wrth gyflawni ei waith cyhoeddus yng Nghymru, yn trin y Gymraeg a'r Saesneg ar sail cydraddoldeb.

Eglura'r Prif Swyddog Tân Cynorthwyol, Colin Hanks: "Dyma ein trydydd Cynllun Iaith Gymraeg a hwnnw'n ddatblygiad o'r ddau gynllun blaenorol a gyhoeddwyd gennym ym 1999 ac yn 2006.

"Byddem yn gwerthfawrogi eich barn ar y cynllun diwygiedig hwn sy'n manylu ar y ffordd y bwriadwn wella'r gwasanaethau dwyieithog a gynigiwn i'r cyhoedd yng Nghymru.

"Rydym wedi bod yn gweithio'n galed er mwyn darparu gwasanaethau cyfartal yn y Gymraeg dros y tair blynedd diwethaf. Llwyddwyd i gyrraedd cerrig milltir sylweddol, megis cyflwyno profion iaith syml ar gyfer recriwtiaid newydd a'r rheiny sy'n ceisio am ddyrchafiad, a safle mewnrwyd Cymraeg ar gyfer staff, ac mae proffil y Gymraeg yn ein gwasanaeth tân ac achub wedi ei godi'n sylweddol.

"Dros y tair blynedd nesaf rydym yn ymrwymo i ddatblygu ymhellach ar yr hyn yr ydym eisoes wedi ei gyflawni a sefydlu sylfaeni cryf ar gyfer dwyieithrwydd fydd yn parhau i weld gwelliannau graddol dros y blynyddoedd sydd i ddod."

Gall y cyhoedd ddod i wybod mwy drwy fynd i'n gwefan www.nwales-fireservice.org.uk neu wneud cais am gopi drwy gysylltu â Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru ar 01745 535285 - gwahoddir pobl i ymateb i'r ymgynghoriad erbyn y dyddiad cau ar ddydd Gwener 20fed Tachwedd 2009.

Y Gymraeg yn gadarn ar agenda Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru

Mae Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru yn dweud y bydd yn sicrhau fod y Gymraeg yn parhau i fod yn gadarn ar ei agenda - a'r wythnos hon, derbyniwyd sêl bendith Bwrdd yr Iaith ar yr union gynlluniau y bwriedir eu defnyddio i gyflawni hyn.

Mae'r gwasanaeth tân ac achub wedi gwneud cynnydd gwych yn ei ymroddiad i gyflwyno gwasanaethau dwyieithog i'r cyhoedd a chynnig gwir ddewis o iaith i bobl, y Gymraeg neu'r Saesneg, a bellach mae'n awyddus i sicrhau fod y gwelliant yn parhau i'r dyfodol.

Mae'r Cynllun Iaith ar gyfer y tair blynedd nesaf yn nodi sut y bydd y gwasanaeth tân ac achub yn parhau i lynu at yr egwyddor y bydd, wrth gyflawni gwaith yn y sector cyhoeddus yng Nghymru, yn trin yr iaith Gymraeg a'r Saesneg yn gyfartal.

Eglura'r Prif Swyddog Tân Cynorthwyol, Colin Hanks: "Dyma ein trydydd Cynllun Iaith Gymraeg sy'n ddatblygiad o'r ddau gynllun blaenorol a gyhoeddwyd ym 1999 ac yn 2006.

"Mae'r cynllun diwygiedig hwn yn nodi sut y bwriadwn barhau i wella'r gwasanaethau dwyieithog yr ydym yn eu cynnig yng Nghymru, a chafodd y cyhoedd gyfle i ddweud wrthym beth oedd eu barn hwy am ein cynlluniau.

"Rydym wedi bod yn gweithio tuag at ddarparu gwasanaethau cyfartal yn y Gymraeg dros y tair blynedd diwethaf. Mae cerrig milltir arwyddocaol wedi eu nodi, megis cyflwyno profion Cymraeg sylfaenol ar gyfer rhai sy'n cael eu penodi o'r newydd a'r rhai sy'n ceisio am ddyrchafiad, a mewnrwyd Cymraeg ar gyfer staff, ac mae proffil yr iaith Gymraeg wedi ei godi'n sylweddol yn ein gwasanaeth tân ac achub.

"Dros y tair blynedd nesaf rydym yn ymrwymo i ddatblygu ymhellach ar yr hyn yr ydym eisoes wedi ei gyflawni a sefydlu sylfaen gref ar gyfer dwyieithrwydd fydd yn parhau i wella'n raddol yn y blynyddoedd sydd i ddod."

Dyweddodd Dylan Jones, Swyddog Datblygu gyda Bwrdd yr Iaith Gymraeg: "Mae'n bleser gen i gadarnhau fod Bwrdd yr Iaith Gymraeg wedi cymeradwyo Cynllun Iaith Gymraeg diwygiedig Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru - dymunwn yn dda i'r Gwasanaeth gyda'r gwaith o roi'r cynllun ar waith ac edrychwn ymlaen at gael cydweithio gyda staff y gwasanaeth i hyrwyddo'r iaith."

Gellir cael copi o'r cynllun diwygiedig drwy logio ar y wefan www.nwales-fireservice.org.uk .

I'w ryddhau ar unwaith – Dydd Llun 8^{fed} Mawrth 2010

Seremoni Gwobrwyo'r Gymuned

Mae Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru wedi cynnal pedwaredd Seremoni Gwobrwyo'r Gymuned ddydd Gwener 5^{ed} Mawrth yng Ngwesty St George, Llandudno. Dyfeisiwyd y seremoni er mwyn cydnabod aelodau o staff a'r gymuned sydd wedi gweithio mor galed er mwyn gwella diogelwch cymunedol yng Ngogledd Cymru.

Rhoddwyd y Wobr Diogelwch Cymunedol i dri unigolyn sydd wedi gwasanaethu am dros 35 mlynedd.

Rhoddwyd y wobwr am gyfraniad arbennig i elusen neu elusennau i unigolyn sydd wedi gweithio'n ddiflino drwy gydol y flwyddyn i godi arian, ac wedi rhoi cryn dipyn o'i amser ei hun yn yr ymdrech i helpu eraill.

Enillydd y wobwr eleni oedd Nigel Sephton o Orsaf Dân Glannau Dyfrdwy. Mae Nigel wedi ymwneud ag Elusen y Diffoddwyr Tân ers sawl blwyddyn ac ef bellach yw Ysgrifennydd yr Elusen yng Ngogledd Cymru.

Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, fe drefnodd Nigel daith feiciau o amgylch pob un o orsafoedd tan Gogledd Cymru, yn ogystal â chymryd rhan yn y daith ei hun. Aeth yr arian a godwyd at elusen y Diffoddwyr Tân. Digwyddodd hyn yn ystod chwe diwrnod ym mis Medi. Roedd ymdrech Nigel yn ystod y digwyddiad corfforol hwn yn enfawr, o ran y gwaith corfforol a'r gwaith trefnu.

Dros y blynyddoedd, mae Nigel wedi trefnu a chymryd rhan mewn amryw o sesiynau golchi ceir, cefnogi noson tan gwyllt Gorsaf Dan Glannau Dyfrdwy, ac amryw o ddiwyddiadau codi arian eraill er mwyn cefnogi Elusen y Diffoddwyr Tân yn ogystal ag elusennau lleol eraill. Nid oes pall ar ei frwdfrydedd na'i ymroddiad i'w weithgareddau codi arian.

Yr ail wobwr

Rhodddwyd gwobr Diffoddwr Tân Ifanc y Flwyddyn i ddiffoddwr tân ifanc sydd wedi disgleirio a dangos proffesiynoldeb ac ymroddiad cymdeithasol mwy na'r arfer, yn ogystal â deall gwerthoedd craidd Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru.

Eleni, rhodddwyd y wobwr i aelod o staff sydd wedi gadael y YFA yn ddiweddar ac sydd bellach yn Ymarferydd Diogelwch Tân Cymunedol - Heidi Sanderson.

Ymunodd Heidi a YFA Caergybi yn gadet 14 oed, ac yn ystod ei chyfnod gyda'r gangen datblygodd ei gwybodaeth a'i sgiliau, cyn penderfynu cychwyn ar yrfa yn gweithio i Wasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru, fel Ymarferydd Diogelwch Tân Cymunedol ar Ynys Môn.

Ar ôl gadael y cadetiaid daeth Heidi yn hyfforddwr lleyg gyda changen Caergybi a chafodd ei chydnabod fel 'Cyflawnwr Ifanc y Flwyddyn' yng ngwobrau Plas Cybi yn 2008.

Fodd bynnag, oherwydd ymroddiad Heidi i YFA Caergybi, dychwelodd yno fel hyfforddwraig ac mae wedi gweithio gyda diffoddwyr tân lleol mewn ymdrech i osod esiampol i aelodau newydd y tîm.

Mae Heidi hefyd wedi rhoi ei hamser i helpu gyda rhaglenni eraill megis yr wythnos brofiad gwaith a phrosiect y Ffenics.

Mae Heidi yn enghraifft wych i bobl ifanc drwy ei chymuned a thu hwnt. Mae'n barod i helpu bob amser, ac mae wedi bod yn werthfawr tu hwnt wrth gynorthwyo i redeg yr YFA yng Nghaergybi.

Y drydedd wobwr

Mae'r wobwr i aelod o staff am gyfraniad arbennig gan aelod o'r staff gweithredol yn cydnabod unigolyn sy'n gweithio'n gyson ar lefel uwch na gofynion arferol eu swydd.

Mae Richard Westwood yn Rheolwr Gwylfa yn y Tîm Diogelwch Cymunedol ac mae wedi gweithio ar nifer o brosiectau dros y flwyddyn ddiwethaf, yn enwedig gyda gyrwyr ifanc a'u cyfoedion. Mae'r gwaith diogelwch ar y ffyrdd yn ceisio cynnwys ac addysgu plant a phobl ifanc ynglŷn â gwahanol elfennau ar ddiogelwch y ffyrdd, fel y gallant ddod yn gyfrifol wrth

ddefnyddio'r ffyrdd. Yn ystod y 12 mis diwethaf siaradwyd gyda dros 1,200 o bobl ifanc, yn ystod amrywiol fentrau y mae Richard wedi bod yn rhan hanfodol o'u trefnu.

Cynorthwyodd gyda Cherbyd Cyswllt Heddlu Gogledd Cymru, Suburu Impreza fu mewn gwahanol leoliadau ar draws Gogledd Cymru, er mwyn cysylltu gyda phobl ifanc i egluro sut y mae cyflymder, gwregysau diogelwch, ffonau symudol, diod, cyffuriau a phwysau gan gyfoedion yn cynyddu'r perygl o farwolaeth neu anafiadau wrth yrru, yn enwedig o fewn y grŵp oedran hwn.

Bu Richard yn arwain y trefniadau yn y digwyddiadau hyn a mynychodd hwy bob nos dros wyliau'r Pasg.

Mae Richard wedi chwarae rhan greiddiol hefyd yn trefnu ac yn cyflwyno'r Cynllun Addysg Moduron, sy'n bartneriaeth gyda Heddlu Gogledd Cymru, Gwasanaethau Ambiwlans Cymru, Ymddiriedolaeth y GIG a Gwasanaeth Cyfiawnder yr Ifanc. Ei fwriad yw addysgu pobl ifanc yr ystyrir eu bod mewn perygl, neu sydd eisoes wedi bod mewn tor cyfraith yn ymwneud a cherbydau.

Yn ystod Wythnos Diogelwch y Ffyrdd, cynorthwyodd Richard mewn digwyddiad deuddydd lle bu nifer o asiantaethau partner yn cymryd rhan, a bu dros 140 o fyfyrwyr yn ymwneud â diogelwch y ffyrdd.

Bydd Richard yn aml iawn yn rhoi ei nosweithiau er mwyn rhoi mewnbyn gwerthfawr i'r rhai hynny sydd newydd basio eu prawf gyrru, ynglŷn â sut i gadw'n ddiogel a mwynhau gyrru am flynyddoedd i ddod, fel rhan o'r Cwrs Pass Plus Cymru.

Yn ogystal â hyn, mae wedi mynychu amryw o ddyddiau diogelwch ym MhentrePeryglon, ac mae hyd yn oed wedi llenwi rhan Siôn Corn yn Ffair Nadolig y ganolfan.

Dangosodd Richard ymroddiad a brwdfrydedd i wneud gwahaniaeth go iawn a lleihau nifer y damweiniau ffordd yng Ngogledd Cymru, a thrwy hynny, wneud Gogledd Cymru'n lle mwy diogel i fyw a gweithio ynddo, ac i ag ymweld ag ef.

Y Bedwaredd Wobr

Rhannwyd y wobr am gyfraniad arbennig gan aelod o'r staff cymorth rhwng dau unigolyn eleni. Mae'r wobr hon yn cydnabod unigolion sy'n gweithio y tu hwnt i'w dyletswyddau arferol ar ochr gefnogol y Gwasanaeth.

Mae Paul Chamberlain yn gweithio yn yr adran TGCh. Mae Paul wedi gwneud cyfraniad sylweddol i gwblhau'r rhaglen rhan 'A' Firelink dros y 3 blynedd diwethaf, sef system radio newydd y Gwasanaeth. Mae wedi gweithio ar lefel uwchlaw ei ddyletswyddau dyddiol ac arddangos lefel eithriadol o allu technegol. Mae hefyd wedi arwain Rhanbarth Cymru ar faterion mapio Fflyd, sydd wedi arwain at ateb cynhwysfawr i fater cymhleth. Mae wedi sicrhau fod buddiannau Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru'n dod flaenaf bob amser drwy gyflwyno system gyfathrebu ddiogel ac effeithlon i bob diffoddwr tan gweithredol.

Mae ansawdd gwaith Paul yn eithriadol ac mae'n rheoli nifer o gytundebau, gan gynnwys un sy'n cynhyrchu incwm i'r Gwasanaeth drwy rannu safle.

Mae Paul yn berson hynod gydwbybodol ac mae'n ymroi i roi gwasanaeth o'r ansawdd orau i Wasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru bob amser ac i'r gymuned y mae'n ei gwasanaethu.

Yr ail berson i dderbyn y wobr hon yw rhywun sydd wedi gweithio'n ddistaw ac yn gydwbybodol ar ran y gwasanaeth yn y gwaith o gynllunio a pherfformiad. Ymunodd Shan Morris gyda Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru yn ystod hen ddyddiad "Gwerth Gorau" fel swyddog Prosiect/Gwerth Gorau.

Ers hynny mae'n defnyddio'i meddwl dadansoddol craff i ddadansoddi deddfwriaeth arfaethedig a'i effaith posibl ar Wasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru, ac mae wedi gweithio'n ddiflino er mwyn sicrhau ein bod yn dehongli'r gyfraith ac yn cydymffurfio â hi, yn enwedig yn ymwneud a materion perfformiad a rheoli. Mae wedi cynrychioli buddiannau'r Gwasanaeth ar sawl gweithgor gan Lywodraeth Cynulliad Cymru ac mae wedi creu tîm perfformiad sy'n darparu gwybodaeth y mae rheolwyr ei hangen er mwyn rheoli.

Eleni, ymgwymerodd Shan â'r cyfrifoldeb anodd o arwain y tîm Sicrwydd Gweithredol a aeth at Wasanaeth Tân Canolbarth a Gorllewin Cymru i asesu eu systemau iechyd a diogelwch a hyfforddiant.

Y Bumed Wobr

Bwriad y wobr partner Diogelwch Cymunedol yw cydnabod gwaith asiantaethau partner neu gyrff cyhoeddus sy'n gweithio'n effeithiol mewn partneriaeth gyda Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru yn eu hymdrech i gyflwyno negeseuon diogelwch cymunedol hanfodol ac i hyrwyddo amcanion sefydliadol tebyg.

Ym mis Chwefror 2008, cychwynnwyd cynllun peilot wrth i Wasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru ddefnyddio Gofal a Thrwsio Gwynedd a Môn i gyflawni archwiliadau diogelwch tân yn y cartref ar ran y Gwasanaeth.

Mae gan Gofal a Thrwsio gysylltiad uniongyrchol a chartrefi pobl ac mae hon yn ffordd wych i gyrraedd ein cynulleidfa darged a chynnig cyngor ac ymyrraeth am ddim iddynt, mewn ymgais iddynt gadw'n ddiogel rhag tân yn eu cartrefi.

Bydd aelod o staff Gofal a Thrwsio'n cynnal yr archwiliad diogelwch tân yn y cartref wrth gyflawni rhyw waith arall. Golyga hyn mai dim ond unwaith y bydd rhywun yn tarfu ar y preswlydd a chaiff fantais ychwanegol o wybod fod ganddo larwm mwg i'w amddiffyn.

Hyd yma, mae mwy na 3,000 o archwiliadau diogelwch tân yn y cartref wedi eu cyflawni gan Gofal a Thrwsio ar ran Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru, a bellach, oherwydd llwyddiant cychwynol y cynllun hwn, mae siroedd eraill yng Ngogledd Cymru wedi cytuno i'r un cytundeb lefel gwasanaeth, a'r un a weithredwyd ddwy flynedd yn ôl yng Ngwynedd a Mon.

Y Chweched Wobr

Aeth Gorsaf Rhan Amser y Flwyddyn i'r orsaf sydd wedi arddangos ei bod yn darparu gwasanaeth proffesiynol ac effeithlon i'r gymuned leol, sy'n sefyll uwchlaw'r gweddill.

Enwebwyd criwiau o Brestatyn oherwydd eu hargaeledd, ymateb cyflym i argyfyngau a'r gwaith a wnânt yn y gymuned.

Yn ogystal â hyn, maent wedi cadw criw cyson o chwech, fel y bydd y peiriant ar gael o hyd, ac felly, gallant gynnig y gwasanaeth rhagorol y gall eu cymuned a Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru ddibyynu arno.

Mae aelodau o staff Prestatyn yn arbennig o weithgar yn y gwaith a wnânt gyda Chymdeithas y Diffoddwyr Tân Ifanc. Cynhelir cangen yn yr orsaf ac mae'n cyfarfod unwaith yr wythnos, ac maent wedi cymryd rhan mewn nifer o weithgareddau gyda'r cadetiaid dros y blynyddoedd y mae'r tîm wedi bod yn weithredol, megis penwythnos yr YFA, codi arian a mynychu cystadlaethau.

Mae aelodau criw Prestatyn hefyd yn weithgar wrth gefnogi diogelwch tan cymunedol, ac maen nhw, fel gorsafoedd tan eraill yn yr ardal, yn cynnal archwiliadau diogelwch tan yn y cartref. Hyd yma, maent wedi cynnal 500 o'r archwiliadau hyn eleni gan wneud cartrefi pobl Prestatyn yn fwy diogel rhag tân.

Y Seithfed Wobr

Aeth y wobwr am gyfraniad arbennig i'r iaith Gymraeg i David Lawson sy'n gweithio yng Ngorsaf Dân Conwy. Mae'n gydwytbodol fel Hyrwyddwr yr iaith Gymraeg ac mae'n gweithio i ddarparu cefnogaeth ac anogaeth i aelodau o staff sydd am ddysgu Gymraeg. Mae David yn eu helpu i ymarfer eu sgiliau iaith ac yn eu helpu i gyflawni llwyddiant ar Lefel 1 a 2 yn rhaglen CD iaith Gymraeg GTAGC.

Un dull y mae David yn ei ddefnyddio'n aml i sicrhau llwyddiant yw cynnal ymarferion yr orsaf a gwaith o ddydd i ddydd drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae David yn gosod esiampl fel Hyrwyddwr yr iaith.

Yr Wythfed Wobr

Aeth gwobr gorsaf lawn amser y flwyddyn i orsaf sydd wedi bod yn rhan o waith newydd ac arbennig iawn mewn partneriaeth gyda 'Chymunedau'n Gyntaf' yn eu hardal leol.

Mae Gorsaf Dân Bangor wedi bod yn gweithio'n agos gyda with Chris O'Neal a'i dim o Cymunedau'n Gyntaf dros y ddwy flynedd ddiwethaf.

Mae Maesgeirchen yn gymuned dai y tu allan i Fangor, sy'n cynnwys dros saith cant o drigolion, a mwyafrif y tai yn berchen i'r awdurdod lleol neu i Dai Eryri.

Mae gan y stad hanes hir o ymddygiad gwrth gymdeithasol a thanau wedi eu cynnau'n fwriadol. Yn hanesyddol, mae diffoddwyr tan wedi bod yn destun ymosodiadau, rhai llafar a chorfforol, yn ystod digwyddiadau, ac arweiniodd hynny at rwystro gallu'r criw i wneud eu gwaith, ond arweiniodd hefyd at roi aelodau o staff mewn perygl o ddioddef anafiadau difrifol o ganlyniad i droseddau ieuencid yn yr ardal.

Mae Chris O'Neal wedi llwyddo i ryngweithio gyda'r bobl ifanc ac egluro rôl y gwasanaethau brys yn y gymuned wrthynt, ac arweiniodd hynny at wella'r berthynas, nid gyda Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru'n unig ond gyda'r Heddlu ac asiantaethau eraill hefyd.

Yn ystod 2009 trefnwyd dyddiau aml asiantaeth yn ardal Maesgeirchen, gyda'r nod o adennill ysbryd cymunedol. Llwyddodd Chris a'i dim i sicrhau dros chwe mil o bunnoedd dros gyfnod o ddeuddeg mis ar gyfer y digwyddiadau hyn.

O ganlyniad i'r gwaith y mae criwiau Bangor wedi bod yn rhan ohono, ynghyd a chris a'i dîm, mae cymuned Maesgeirchen wedi manteisio o ostyngiad sylweddol yn nifer y digwyddiadau y bu'n rhaid i'r criwiau eu mynychu, ac maent wedi gweld perthynas fwy cadarnhaol o lawer gyda thrigolion y stad.

Oherwydd y bartneriaeth wych hon gyda Thîm Cymunedau'n Gyntaf ym Mangor, mae'r wobwr gorsaf lawn amser y flwyddyn yn mynd i Orsaf Dan Bangor.

Y Nawfed Wobr

Mae'r wobwr Cyflogwyr y flwyddyn yn cydnabod cyflogwr lleol sy'n rhyddhau staff yn aml i gynnal dyletswyddau diffodd tan yn y gymuned. Mae'r cyflogwyr hyn yn hanfodol er mwyn helpu i sicrhau fod peiriannau tân ar gael ar draws Gogledd Cymru.

Mae T J Roberts and Sons yn fusnes teuluol clos yn y Bala ac mae dau aelod o'r staff yn ddiffoddwyr Tân yn y Bala ac yn aml bydd y ddau ohonynt yn gadael y siop er mwyn mynychu digwyddiadau.

Mae'r Rheolwr Gwylfa o'r Bala, Mark Roberts wedi bod yn gweithio yn y siop gig ers 28 mlynedd, a bu'n ddiffoddwr tân am 16 mlynedd hefyd gyda'r system rhan amser yn y Bala.

Mae Ron Tustin yn rhedeg cwmni Gwasanaethu Nwy ac yn cyflogi dim ond un aelod o staff, Andy Price. Mae'n caniatáu iddo fynd at ddigwyddiadau yn ardal Conwy. Golyga hyn, pan fydd Andy'n ateb galwadau fod Ron yn colli ei weithlu cyfan a'i fod yn gorfod gweithio ar ei ben ei hun hyd ddiwedd y digwyddiad ac y bydd ei weithiwr yn dychwelyd. Mae Ron hefyd yn aildrefnu gwaith Andy er mwyn sicrhau ei fod yn yr ardal leol fel y bydd peiriant Conwy'n gallu cael ei hanfon allan.

Oherwydd bod Andy wedi mynychu digwyddiadau, mae Ron wedi colli busnes ac arian ar adegau, ond oherwydd agwedd gymunedol Ron yn helpu ei orsaf dan leol i ddarparu gwasanaeth lawn i'r gymuned, mae'n gweld hyn fel pris bychan i'w dalu er mwyn cadw'r trigolion lleol yn ddiogel rhag tân.

Y Ddegfed Wobr

Cyflwynwyd y wobwr hon i bedwar unigolyn sydd wedi dangos ymroddiad heb ei ail ac wedi gwasanaethu'r Gwasanaeth Tân ac Achub yng Ngogledd Cymru am y cyfnodau hiraf fel aelodau o'r system ddyletswydd rhan amser.

Mae'r pedwar sy'n cael eu gwobrwyo yn gweithio ar hyn o bryd fel Rheolwyr Gwylfa yn eu gorsafedd, ac mae'r pedwar wedi derbyn eu medalau am wasanaeth hir ac ymddygiad da.

Ymunodd Michael Evans a'r Gwasanaeth ym 1975 ac mae wedi treulio ei yrfa gyfan ym Mhwllheli.

Ymunodd Charles Brimecombe hefyd ym 1975 a threuliodd ei yrfa gyfan ym Miwmares.

Ymunodd Arthur Jones ym 1977 a threuliodd ei yrfa gyfan yn Abersoch.

Ymunodd Stephen Nevitt ym 1976 a threuliodd ei yrfa gyfan yng Ngorsaf Tân y Rhyl.

Cynhaliwyd raffl ar y noson er mwyn codi arian at ddwy elusen. Cododd y gwesteion £550 fydd yn cael ei rannu rhwng Tŷ Gobaith yng Nghonwy ac Elusen y Diffoddwyr Tân.

Dywedodd Dawn Docx, y Dirprwy Brif Swyddog Tân, "Cyflwynwyd y gwobrau i staff sydd wedi mynd gam ymhellach i ymdrechu fod Gogledd Cymru'n lle mwy diogel i fyw ynnddo. Rydym yn falch iawn o'n staff yng Ngwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru ac roedd y seremoni wobrwyo'n ffordd wych o dangos gwerthfawrogiad y Gwasanaeth i unigolion a thimau yn ogystal â defnyddio'r digwyddiad i godi arian at elusennau haeddiannol iawn mewn awyrgylch braf ac ymlaciol."

Atodiad 4

Dangosyddion Perfformiad Iaith Gymraeg Newydd – data ar gael o Ebrill 2011

Dangosyddion Perfformiad Iaith Gymraeg		Cesglir gan	Cesglir a gwirir gan	Adroddiad gan	Adrodd wrth	Cyfnod Adrodd	Pwynt Adrodd
1.	Niferoedd a % cyflwyniadau i ysgolion yng Nghymru	Addysgwyr Diogelwch Tân Cymunedol	Addysgwyr Diogelwch Tân Cymunedol	Dave Evans Rheolwr Diogelwch Cymunedol	Richard Fairhead Uwch Reolwr Diogelwch Cymunedol	Blynyddol	Ebrill/Mai yn dilyn diwedd y flwyddyn ariannol
2.	Niferoedd a % y plant sydd o ganlyniad i gyflwyniad wedi derbyn cyngor ar ddiogelwch tân drwy gyfrwng y Gymraeg.	Addysgwyr Diogelwch Tân Cymunedol	Addysgwyr Diogelwch Tân Cymunedol	Dave Evans Rheolwr Diogelwch Cymunedol	Richard Fairhead Uwch Reolwr Diogelwch Cymunedol	Blynyddol	Ebrill/Mai yn dilyn diwedd y flwyddyn ariannol
3.	Niferoedd a % yr archwiliadau diogelwch tân yn y cartref a gwblhawyd drwy gyfrwng y Gymraeg.	Unrhyw aelod o staff / asiantaeth bartner	Merryn Murray Gweinyddwr Tân RMS	Merryn Murray Gweinyddwr Tân RMS	Richard Fairhead Uwch Reolwr Diogelwch Cymunedol	Blynyddol	Ebrill/Mai yn dilyn diwedd y flwyddyn ariannol
4.	Niferoedd a % y staff sydd wedi llwyddo yn y profion iaith Gymraeg Lefel 1.	Yr Adran Sgiliau, Dysgu a Datblygu	Yr Adran Sgiliau, Dysgu a Datblygu	Gary Brandrick Rheolwr Datblygu Yr Adran Sgiliau, Dysgu a Datblygu	Ruth Simmons Prif Swyddog Tân Cynorthwyol	Blynyddol	Ebrill/Mai yn dilyn diwedd y flwyddyn ariannol
5.	Niferoedd a % y staff sydd	Yr Adran	Yr Adran	Gary Brandrick	Ruth Simmons	Blynyddol	Ebrill/Mai yn dilyn diwedd

	Dangosyddion Perfformiad iaith Gymraeg	Cesglir gan	Cesglir a gwirir gan	Adroddiad gan	Adrodd wrth	Cyfnod Adrodd	Pwynt Adrodd
	wedi llwyddo yn y profion iaith Lefel 2	Sgiliau, Dysgu a Datblygu	Sgiliau, Dysgu a Datblygu	Rheolwr Datblygu Yr Adran Sgiliau, Dysgu a Datblygu	Prif Swyddog Tân Cynorthwyol		y flwyddyn ariannol
6.	Niferoedd a % y staff a lwyddodd i gyrraedd Lefel 3 yn y Gymraeg.	Yr Adran Sgiliau, Dysgu a Datblygu	Yr Adran Sgiliau, Dysgu a Datblygu	Gary Brandrick Rheolwr Datblygu Yr Adran Sgiliau, Dysgu a Datblygu	Ruth Simmons Prif Swyddog Tân Cynorthwyol	Blynyddol	Ebrill/Mai yn dilyn diwedd y flwyddyn ariannol
7.	Niferoedd a % y staff sydd wedi eu hyfforddi yn y Gymraeg i'r lefel gymhwyster y penderfynwyd arni.	Yr Adran Sgiliau, Dysgu a Datblygu	Yr Adran Sgiliau, Dysgu a Datblygu	Gary Brandrick Rheolwr Datblygu Yr Adran Sgiliau, Dysgu a Datblygu	Ruth Simmons Prif Swyddog Tân Cynorthwyol	Blynyddol	Fel ag yr oedd ar 31ain Mawrth
8.	Niferoedd a % y staff sydd wedi derbyn hyfforddiant iaith Gymraeg.	Yr Adran Sgiliau, Dysgu a Datblygu	Yr Adran Sgiliau, Dysgu a Datblygu	Gary Brandrick Rheolwr Datblygu Yr Adran Sgiliau, Dysgu a Datblygu	Ruth Simmons Prif Swyddog Tân Cynorthwyol	Blynyddol	Fel ag yr oedd ar 31ain Mawrth
9.	Niferoedd a % y swyddi Cymraeg Hanfodol sydd gan bobl sydd gan sgiliau dwyieithog yn y swyddi hynny(i'r safon dynodedig).	John Franco Cynorthwydd Rheoli Data	John Franco Cynorthwydd Rheoli Data	Llinos Gutierrez-Jones Rheolwr AD	Ruth Simmons Prif Swyddog Tân Cynorthwyol	Blynyddol	Fel ag yr oedd ar 31ain Mawrth
10.	Niferoedd a % y swyddi sydd	John Franco	John Franco	Llinos	Ruth	Blynyddol	Fel ag yr

Dangosyddion Perfformiad Iaith Gymraeg		Cesglir gan	Cesglir a gwirir gan	Adroddiad gan	Adrodd wrth	Cyfnod Adrodd	Pwynt Adrodd
	yn Gymraeg dymunol a sydd gan bobl dwyieithog yn y swyddi hynny (i'r safon dynodedig)	Cynorthwydd Rheoli Data	Cynorthwydd Rheoli Data	Gutierrez-Jones Rheolwr AD	Simmons Prif Swyddog Tân Cynorthwyol		oedd ar 31ain Mawrth
11.	Perfformiad wedi ei osod yn erbyn targed sydd wedi ei fabwysiadu fel rhan o'r fframwaith dangosyddion perfformiad – targedau 2009/10 yw; Niferoedd a % y staff newydd sydd wedi llwyddo i gyrraedd Lefel 1 Niferoedd a % y staff sydd wedi cael eu dyrchafu a sydd wedi llwyddo i gyrraedd Lefel 2.	AD Yr Adran Sgiliau, Dysgu a Datblygu	AD Yr Adran Sgiliau, Dysgu a Datblygu	Llinos Gutierrez-Jones Rheolwr AD Gary Brandrick Rheolwr Datblygu Yr Adran Sgiliau, Dysgu a Datblygu	Colin Hanks Prif Swyddog Tân Cynorthwyol Ruth Simmons Prif Swyddog Tân Cynorthwyol	Blynyddol Blynyddol	Diwedd y flwyddyn ariannol Diwedd y flwyddyn ariannol
12.	Niferoedd a % y galwadau y deliwyd â hwy yn Gymraeg yn y Swyddfeydd Sirol ymhen cyfnod penodol – Wythnos 1af Mai a wythnos 1af Tachwedd yn flynyddol.	Gweinyddwyr y Sir	Gweinyddwyr y Sir	Rheolwyr Diogelwch y Sir	Colin Hanks Prif Swyddog Tân Cynorthwyol	Blynyddol	Ebrill/Mai yn dilyn diwedd y flwyddyn ariannol
13.	Niferoedd a % y llythyrau a dderbyniwyd ac a gyhoeddwyd yn Gymraeg gan Swyddfeydd y	Gweinyddwyr y Sir	Gweinyddwyr y Sir	Rheolwyr Diogelwch y Sir	Colin Hanks Prif Swyddog Tân Cynorthwyol	Blynyddol	Ebrill/Mai yn dilyn diwedd y flwyddyn

Dangosyddion Perfformiad Iaith Gymraeg		Cesglir gan	Cesglir a gwirir gan	Adroddiad gan	Adrodd wrth	Cyfnod Adrodd	Pwynt Adrodd
	Sir ymhen cyfnod penodol – Wythnos 1af Mai a wythnos 1af Tachwedd yn flynyddol.						ariannol
14.	Niferoedd a % y staff sydd gan sgiliau dwyieithog (i'r safon ddynodedig)	John Franco Cynorthwydd Rheoli Data	John Franco Cynorthwydd Rheoli Data	Llinos Gutierrez-Jones Rheolwr AD	Colin Hanks Prif Swyddog Tân Cynorthwyol	Blynyddol	Fel ag yr oedd ar 31ain Mawrth
15.	Niferoedd a % y swyddi yn y dderbynfa sydd wedi eu dynodi fel Cymraeg hanfodol a sydd gan bobl dwyieithog yn y swyddi hynny	AD	AD	Llinos Gutierrez-Jones Rheolwr AD	Colin Hanks Prif Swyddog Tân Cynorthwyol	Blynyddol	Fel ag yr oedd ar 31ain Mawrth
16.	Niferoedd a % y staff sydd yn gallu siarad Cymraeg – feslu adran, graddfa swydd, lleoliad gwaith.	AD	AD	Llinos Gutierrez-Jones Rheolwr AD	Colin Hanks Prif Swyddog Tân Cynorthwyol	Blynyddol	Fel ag yr oedd ar 31ain Mawrth
17.	Niferoedd a % y cwynion o ffynhonnell ar wahân i staff neu eu cynrychiolwyr am weithrediad y Cynllun iaith Gymraeg a % y cwynion y deliwyd â hwy, yn unol â'r safonau a osodwyd gan yr Awdurdod.	Ian Williams Rheolwr Cynnal Gweithredol	Ian Williams Rheolwr Cynnal Gweithredol	Ian Williams Rheolwr Cynnal Gweithredol	Colin Hanks Prif Swyddog Tân Cynorthwyol	Blynyddol	Diwedd y flwyddyn ariannol
18.	Niferoedd a % y cwynion gan aelodau o staff neu gynrychiolwyr am arferion ieithyddol.	Ian Williams Rheolwr Cynnal Gweithredol	Ian Williams Rheolwr Cynnal Gweithredol	Ian Williams Rheolwr Cynnal Gweithredol	Colin Hanks Prif Swyddog Tân Cynorthwyol	Blynyddol	Ebrill/Mai yn dilyn diwedd y flwyddyn ariannol

Dangosyddion Perfformiad laith Gymraeg		Cesglir gan	Cesglir a gwirir gan	Adroddiad gan	Adrodd wrth	Cyfnod Adrodd	Pwynt Adrodd
19.	Niferoedd a % yr asiantaethau a chontractwyr sydd yn derbyn arweiniad ar sut i gydymffurfio â'n Cynllun laith Gymraeg.	Pob Pennaeth Adran	Pob Pennaeth Adran	Pob Pennaeth Adran	Colin Hanks Prif Swyddog Tân Cynorthwyol	Blynyddol	Ebrill/Mai yn dilyn diwedd y flwyddyn ariannol
20.	Niferoedd a % y galwadau brys a ddeliwyd â hwy yn Gymraeg	Yr Ystafell Reoli	Rheolwyr Gwylfa (Gwirio yn unig - system yn casglu data)	Reg Davis & Victoria Abberley Dadansoddwyr perfformiad	Linda Roberts Rheolwr yr Ystafell Reoli	Blynyddol	Ebrill/Mai yn dilyn diwedd y flwyddyn ariannol

Atodiad 5

Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru

Cynllun Gweithleoedd Dwyieithog

Adroddiad ar ddiwedd y prosiect

Ebrill 2010

Prosiect:	Cymhwysiad mewn dau ran; Sefydlu Hyrwyddwyr iaith a chyflwyno dewis iaith yn ystod cyfarfodydd.	Diweddarwyd:	Chwefror 2010
Awdur:	Tracey Williams	Statws:	Rheolwr Cyfathrebiadau Corfforaethol
Cyfeirnod:		Fersiwn:	8/4/10

Amcanion:

Byddwn yn amlinellu ac yn rhoi'r prosiect ar gyfer y Cynllun Gweithleoedd Dwyieithog 2010-2013 ar waith mewn dwy ran - Sefydlu Hyrwyddwyr iaith a chyflwyno Dewis iaith mewn Cyfarfodydd. Dyma fydd y tro cyntaf i'r iaith Gymraeg gael ei hyrwyddo yn y gweithle ac rydym wedi cynnwys hyn yn y Cynllun iaith Gymraeg.

Credwn ein bod wedi bod yn llwyddiannus wrth roi hwb ymlaen i hyrwyddo'r iaith yn y Gwasanaeth Tân ac Achub, a'n bod hefyd wedi llwyddo i godi ymwybyddiaeth ymysg y staff, wedi ennyn brwdfrydedd, ac rydym yn barod i symud hyn yn ei flaen.

Felly, bwriad y project oedd ceisio dal sylw'r holl aelodau o staff ymhob sir yng Ngogledd Cymru, a rhoi'r cyfle i bobl gydweithio er mwyn gwella'r iaith. Mae ein adnoddau mewnol, megis ein mewnwyd ddwyieithog a roddwyd ar waith yn 2008, 'Y Fflam' ein taflen newyddion a'n dogfen wythnosol, 'Diweddariad y Prif Swyddog' wedi'n cynorthwyo i gydlynu'r prosiect hwn.

Targedau ar gyfer Sefydlu Hyrwyddwyr Iaith Gymraeg	Sut y llwyddom i gwrdd â'r targedau
Gwneud y strategaeth ddwyieithog yn fwy personol yn lleol.	Sefydlwyd 27 o Hyrwyddwyr i ddechrau, a chawsant arweiniad yn ystod Seminar Hyrwyddwyr lle'r oedd sawl siaradwr gwadd o asiantaethau eraill yn rhannu eu profiad hwy. Cafodd pawb a fynychodd fwg 'Tanwen' er mwyn hyrwyddo'r prosiect. Erbyn diwedd Mawrth, roedd 19 ohonynt yn cwblhau adroddiad misol a oedd yn rhestru eu gweithgareddau hyrwyddo. Roedd y Gwasanaeth wedi penderfynu o fallen llaw i gynnig cydnabyddiaeth o £250 yn flynyddol i'r hyrwyddwyr hynny a oedd yn cwblhau adroddiadau misol
Roedd staff yn ymateb yn well wrth dderbyn negeseuon gan gydweithwyr yr oeddynt yn gweithio gyda hwy yn ddyddiol	Mae sawl aelod o staff wedi manteisio ar y cyfle i ymfyn am help gan yr hyrwyddwyr, yn enwedig aelodau o staff yn y gorsafoedd rhan-amser.
Targedu staff newydd i sefyll y profion Lefel 1 a 2, sydd newydd ei roi ar waith yn y Gwasanaeth, a, chodi ymwybyddiaeth o'n Strategaeth Sgiliau Ieithyddol.	Ers sefydlu'r hyrwyddwyr bu cynnydd yn yr aelodau o staff a safodd brofion dysgu Cymraeg y Gwasanaeth (gweler tabl allbwn) – ac roedd nifer ohonynt wedi cael cefnogaeth gan y Hyrwyddwyr. Fel mentorau i aelodau o staff, mae'r Hyrwyddwyr yn gyfrifol am ddsbarthu bathodynau i ddysgwyr.
Mae sefydlu Hyrwyddwyr lleol yn ffordd o ddangos cefnogaeth gorfforaethol tuag at ddwyieithrwydd, ac mae'n ddatganiad o fwriad ar ran y Gwasanaeth.	Wrth sefydlu Hyrwyddwyr lleol, rydym wedi medru codi ymwybyddiaeth o'n strategaeth e.e. ennillodd un o'r Hyrwyddwyr wobwr am ei waith yn ein Dawns Gobrwyo'r Gymuned y flwyddyn hon.
Maent yn arddel eu cyfrifoldebau, ac yn awyddus i hyrwyddo'r iaith yn y gweithle.	Sefydlwyd cyfeiriad e-bost newydd i'r Hyrwyddwyr fel y bod modd anfon gwybodaeth atynt bob pythefnos gyda syniadau pendant ar sut i hyrwyddo, Gwnaed hyn gyda chymorth Coleg Llysfasi. Mae'r Hyrwyddwyr wedi dangos parodrwydd i hyrwyddo'r iaith. Yn naturiol, mae rhai yn fwy blaenweithgar nag eraill.
Wrth roi arweiniad yn lleol, meant yn	Manteiswyd ar bob cyfle posib i godi

ennyn hyder ymhlith y staff i siarad Cymraeg.	ymwybyddiaeth am yr Hyrwyddwyr ymhlith y staff, er enghraifft posteri, gwybodaeth ar y wefan, ac eitemau yn 'Niweddariad y prif Swyddog'
---	--

Targedau ar gyfer cynnig dewis iaith mewn cyfarfodydd penodol.	Sut y llwyddom i gwrdd â thargedau
Annog timau mewn lleoliadau amrywiol i gynnig dewis iaith yn ystod cyfarfodydd fel arfer da a ffordd o sicrhau y gall pawb gymryd rhan ac na fydd neb yn cael eu heithrio.	Trafodwyr y bwriad yma gyda aelodau o staff oedd yn gallu siarad Cymraeg. I ddechrau, y bwriad oedd terialu hny yn ystod un cyfarod yng Ngwynedd, ond ynn fuan iawn canfuwyd fod diffyg hyder wrth gadeirio cyfarfodydd yn gymraeg. Cynhaliwyd cyrsiau Gloywi iaith a chysiau ar sut i gadeirio cyfarfodydd yn Gymraeg, gyda chymorth Coleg Llysfasi, er mwyn rhoi mwy o hyder i'r staff.
Nid wrth gynnig gwasanaeth cyfieithu ar y pryd yn angenrheidiol, ond datblygu sgiliau'r cadeirydd sydd gan sgiliau iaith Gymraeg i fedru crynhoi trafodaethau ar gyfer pobl ddi-gymraeg, ac agor a chloi cyfarfodydd yn ddwyieithog.	Mae cyfieithydd ar y pryd ar gael, ac rydym wedi prynu offer mwyn cynnig y gwasaneth yma'n fewnol. Yn ychwanegol i'r cyrsiau uchod, mae llawlyfr cofnodion newydd wedi ei lansio ar gyfer staff sydd yn siarad Cymraeg, sydd yn cynnig cyngor ar sut i agor a chloi cyfarfodydd yn ddwyieithog, yn ogystal â rhestr o dermau. Rydym yn pwysleisio nad oes rhaid i'r Gymraeg a siaredir fod yn berffaith.

Perfformiad:

Eitem	Cost	Amserlen
Seminar Hyrwyddwyr	£495.66	Hydref 2009
Mygiau Tanwen	£405	Hydref 2009
Coleg Llysfasi Syniadau hyrwyddo mewn e-byst bob pythefnos	£600	Misol Hydref 2009- Mawrth 2010
Bathodynau dysgwyr, i'w defnyddio gan Hyrwyddwyr	£630	Tachwedd 2009
Llyfrau cofnodion i	£1375	Mawrth 2010

hyrwyddo cadeirio cyfarfodydd yn Gymraeg.		
Cyrsiau Gloywi Iaith a Chadeirio Cyfarfodydd yn Gymraeg.	£500	Chwefror2010
Lwfans i Hyrwyddwyr (6 mis wedi iddynt ddechrau)	£3375	Mawrth 2010
Offer cyfieithu ar y pryd	£5717	Chwefror 2010
Posters for Champions	Cost yn fewnol	Ionawr2010
	Cyfanswn £13097.66	

Newidiadau ac effaith:

Yn ystod y prosiect, digwyddodd newidiadau arwyddocaol a gafodd effaith ar y gwaith.

Yn ystod yr wythnosau cyntaf, cytunwyd y byddai'r hyrwyddwyr yn cael eu talu fel bod hyn yn deg ar y diffoddwyr tân rhan-amser sydd gan swyddi eraill llawn-amser. Cytunwyd i dalu £250 yn flynyddol i bob Hyrwyddwr, ac er mwyn cael yr arian yma, byddai'n rhaid iddynt baratoi adroddiad misol are u gwaith hyrwyddo.

Hefyd, death yn amlwg yn gynnar iawn y byddai cadeirio cyfarfodydd yn ddwyieithog yn galw am hyfforddiant. Dim ond canran fechan o staff a fanteisiodd ar y cyfle i gadeirio yn ddwyieithog – rydym felly wedi newid agwedd i bwysleisio ar ennyn hyder, a threfnu cyrsiau Gloywi Iaith a Chadeirio Dwyieithog

Cynnyrch a safon y Prosiect:

Ers sefydlu'r prosiect, sydd wedi digwydd ar adeg pan gafodd Cynllun Iaith Gymraeg y Gwasanaeth Tân ac Achub ei ddiwygio, mae proffil yr iaith Gymraeg yn y Gwasanaeth wedi cynyddu yn sylweddol, ac mae mwy o bwyslais ar ddysgu a defnyddio'r iaith, ac yna ar fesur gwelliannau. Mae nifer o'r staff wedi cymryd rhan yn ein rhaglen ddysgu CD ar gyfer dysgu Cymraeg, gan sefyll profion Lefel 1 a 2, a mynychu cyrsiau newydd:

Niferoedd y staff sydd wedi llwyddo ym mhrawf Lefel 1 ers 1 Ebrill 2009	163
Niferoedd y staff sydd wedi llwyddo ym mhrawf Lefel 2 ers 1 Ebrill 2009	71
Niferoedd y staff sydd wedi mynychu cyrsiau Gloywi iaith	22
Niferoedd y staff sydd wedi mynychu cyrsiau ar sut i Gadeirio'n Ddwyieithog.	11

Cynlluniau pellach yn dilyn y prosiect:

Yn dilyn y prosiect hwn, byddwn yn parhau ac ehangu'r ymgyrch i ddefnyddio Hyrwyddwyr i hybu'r iaith Gymraeg yn fewnol, mae cynllwynion ar y gweill i gynnal seminar arall y flwyddyn honne r mwyn denu mwy o hyrwyddwyr. Byddwn yn parhau i anfon e-byst gyda syniadau ar sut i hyrwyddo, gydag ymdrech benodol i ddilyn trywydd y gwaith cefnogol a wneir gan yr Hyrwyddwyr.

Ers Mehefin 2009, nid oedd Cyfieithydd mewn swydd, ac ers hyn mae'r swydd ddisgrifiad wedi newid i Cyfieithydd a Swyddog Cyswllt Iaith Gymraeg. Bydd unigolyn newydd yn y swydd o fis Mai 2010, yn adrodd wrth y Rheolwr Cyfathrebiadau. Disgwylir y bydd 40% o'r gwaith yn waith hyrwyddo'r iaith yn y Gwasanaeth.

Yn ogystal, y bwriad yw cynnig cyrsiau Gloywi Iaith i staff, fel bo'r angen, ac annog staff i ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyfarfodydd mewnol.

Mae dwy elfen y project hwn yn rhan bwysig o'r Cynllun Iaith Gymraeg ar gyfer 2010-13, sydd yn cynnwys strategaeth sgiliau ieithyddol, a byddwn yn adrodd am ddatblygiadau'r cynllun yn rheolaidd wrth y Grŵp Gweithredol, yr Awdurdod Tân a Bwrdd yr Iaith Gymraeg.

Byddwn hefyd yn parhau i rannu datblygiadau gyda'r gwasanaethau tân ac achub eraill yng Nghymru drwy'r Grŵp iaith sydd yn cwrdd yn rheolaidd.